

Zdena Mašíňová, Ota Rambousek (vpravo) a Petr Placák na ďáblickém hřbitově

v listě: Odněkud se začít musí • Co s uloupeným majetkem?
• Historie jedné české rodiny • Únik z totální katastrofy • atd

NESMAZATELNÉ ZNAMENÍ

Při severní zdi ústředního ďáblického hřbitova jsou v křovinách mezi popadanými stromy v zemi velké prohlubně. Jsou to hromadné hroby lidí, kteří byli popraveni nebo umučeni ve věznicích v padesátých letech. Zde je pohřbena značná část z 8.000 komunistických obětí.

Chodím mezi prohlubněmi a každá z nich znamená 32 mrtvých - v hrobech pohřbívali v osmi vrstvách čtyři těla vedle sebe. Rakve se časem propadly, hlína se sesula a utvořily se prohlubně. Připadlo mi, že kdybych uklouzl a spadl do nich, propadl bych se listím do bezedné jámy, ve které pád nikdy neskončí. Sem tam jsou náhrobní desky, zasazené sem přibuznými - pokud se vůbec dozvěděli o osudu tělesných ostatků svého blízkého - koncem šedesátých let a v letech sedmdesátých. Čtu životní data pohřbených a na některých kamenech je vyznačený časový úsek mezi kolébkou a hrobem, který obvykle nazýváme životem, jen pár dní. Děti narozené a zemřelé ve vězení. Mezi Boha pustými zdmi v Boha pustém vězení Boha pustého státu několik mrtvolných dní bezbranného stvoření, bez matky, bez ochrany, bez pomoci. Nechť ten několikadenní život nektěňátek straší komunisty do konce tohoto světa.

-pp-

Z mnoha stran proudí informace, které nám jsou předkládané jako důvěrné, tudíž neověřitelné. Tyto informace pocházejí ze všech možných zdrojů: ze všech složek Bezpečnosti, od právníků, od bývalých aparátníků KSČ, od lidí z různých krajů republiky. Informace se obsahově v podstatě shodují - údajně v průběhu konce ledna a začátku února by mělo dojít k pokusu o státní převrat, kterého by se měla zúčastnit část Bezpečnosti, bývalých IM a aparátu KSČ. Důstojníci ČSLA, kteří se asi z 85-86% skládají z příslušníků KSČ, by údajně dokázali zabránit armádě v zásahu proti puči prvních 12 až 24 hodin, což by jim podle vyjádření některých informátorů mělo stačit k převzetí moci ve všech městech republiky. Bez ohledu na pravdivost těchto informací je zřejmé, že je značná část veřejnosti zneklidněna. Bylo by potřeba podniknout účinné kroky, které by vzniklou situaci pomohly řešit. Např. by se k ní mohl vyjádřit ministr vnitra ve sdělovacích prostředcích. (red)

A CO VEŘEJNOST, PANE MINISTŘE?

Prohlášení ministra vnitra ČSSR pana Sachera z 20.1.1990 k "citlivé otázce" spolupracovníků Státní bezpečnosti z řad obyvatel končí jeho rozhodnutím uložit materiály o těchto osobách tak, aby nemohly být zneužity. Rozhodnutí, které se nám - podle mého soudu - svou nedomyšleností spíše vymstí.

Necháváme veřejnost na holičkách, pole pro fámy a neopodstatněné pověsti zůstává otevřené. Nevolám po veřejném pranýřování, ale po zveřejnění a analýze právě těch nejružnějších "přinucovacích" způsobů, odhalení systému a praktik takového spolupráce případně jejich obětí. Není důležité znát jména osob, pokud nejsou trestně odpovědní a nebudou zákonem odsouzeni, ale systém a osoby, které jej tvořily a byly za něj odpovědné. A co postižení a oběti, kteří dopláuli na tuto spolupráci? I těm, pane ministře, chcete upravit jejich právo, aby sami rozhodli o tom, zdali chtějí nebo nechtějí znát osoby, které je udaly? A co samotní spolupracovníci StB, jejichž seznamy leží ve své anonymitě někde střechy, jakou mají záruku, že nebudou znovu stejnými přinucovacími způsoby zneužiti? Před kým se tu vlastně chráníme? Před nepříjemnou pravdou nebo před nezkontrolovatelnou mocí Státní bezpečnosti? Před neschopností čelit jejímu aparátu, který touto zemí, jak se stále více ukazuje, proniknul všude a poutá ji strachem z nečekaných úderů, cílených pod pás? Spolu s žábami sedícími na prameni, v naší situaci u zdrojů informací a informovanosti. Což není nápadné, jaká pozornost se věnuje

- často až úzkostlivě zveličená - každému nesouhlasnému projevu komunistů? Zatímco za kyselá jablka naší minulosti a současnosti div pokaždé nenásleduje z vládních míst omůlva podrážděně reagující části naší veřejnosti, že byla veřejně vůbec nakousnuta.

Neměl byste tedy, pane ministře, podceňovat schopnosti naší veřejnosti. I ona dokáže s vlastním úsudkem a chladnou hlavou přijímat nepříjemné skutečnosti. Navíc přece na Vás záleží, jakým objektivním způsobem informujete veřejnost o práci svého resortu a jaké demokratické prostředky uplatníte a zajistíte, aby veřejnost nepropadala zbytečným emocím. Případně napřete pozornost k té části veřejnosti, od níž lze takové projevy očekávat. I prevence před možným nebezpečím vášní a neklidu ve společnosti spadá pod Váš úřad. středky uplatníte a zajistíte, aby veřejnost nepropadala zbytečným emocím. Případně napřete pozornost k té části veřejnosti, od níž lze takové projevy očekávat. I prevence před možným nebezpečím vášní a neklidu ve společnosti spadá pod Váš úřad.

Vaše poslední rozhodnutí však rozhodně nepatří k těm, které by přispěly k ozdravení bezpečnostního aparátu, jak jste také uvedl ve svém televizním prohlášení. Spíše vedou k ukolébávání a uspávání veřejnosti. Ale na jak dlouho a za jakou cenu? Věfme, že odpovědnost, kterou jste svým způsobem nyní před naší veřejností utajil, se nestane v budoucnosti důvodem společenské frustrace.

Heřman Chromý

ODNĚKUD SE ZAČÍT MUSÍ

(Na adresu Občanského fóra)

Občanské fórum vzniklo jako výraz snahy poskytnout prostor k vyjádření těm, kteří museli do té doby mlčet. Myšlenka organizování Občanských fór byla asi tím nejdůležitějším politickým činem, který byl příčinou toho, že i ve chvílích velkého napětí probíhaly události tak, jak probíhaly. Koordinační centrum Občanského fóra v Praze si získalo velikou přirozenou autoritu a stalo se vzorem pro další Občanská fóra v celé republice. Bylo tomu tak ale proto, že se Občanské fórum nesnažilo stát novou, byť demokratickou, "vedoucí silou společnosti", ale jeho snahou bylo vynutit na bývalých mocenských strukturách prostor pro to, aby se konečně mohlo uplatnit co nejširší názorové

spektrum. Proto také všichni nadšeně souhlasili s tím, že při jednání s vládou zastupuje společnost právě Občanské fórum.

V současné době se však začínají dít poněkud zvláštní věci. Představitelé Koordinačního centra OF neustále zdůrazňují, že OF není žádnou politickou stranou, která má sekretariáty, a také to, že Koordinační centrum nemá oprávnění komukoli cokoli nařizovat. Zdůrazňují, že chtějí být iniciativou právě těch angažovaných občanů, kteří se nechtějí stát členy žádné politické strany. Přes tato libozvučná prohlášení však představitelé OF začali jednat tak, jak by jednali představitelé kterékoli jiné strany. Mám

na mysli především jednání o nový volební zákon. Představitelé OF prohlásili, že na základě dohody politických sil u kulatého stolu bylo dohodnuto, že v zemi bude zaveden volební systém poměrného zastoupení s vázanými kandidátními listinami podle vzoru zákona z r. 1946.

Především se ptám, kde bere OF oprávnění rozhodovat o tak veledůležité věci, jakou volební zákon bezpochyby je, u kulatého stolu s těmi tzv. politickými silami, které mají k takovému rozhodování stejný mandát jako ono samo, totiž žádný. Tyto strany, jejichž představitelé zastupují ve Federálním shromáždění jen samy sebe, mají tedy znovu rozhodujícím způsobem ovlivnit náš politický život, a to možná na dlouhou dobu a s vaší plnou podporou a za vaší aktivní účasti? Odpovíte mi asi, že to jsou jediné politické síly, které v současné době v Československu existují. Jak to ale, že jste při těchto jednáních pominuli tu největší politickou sílu, která u nás existuje, totiž ty angažované občany, kteří nechtějí být členy žádné politické strany a které chcete podle svých vlastních slov zastupovat?

Tím, že jste se rozhodli beze všeho podporovat tento volební systém, rozhodli jste se "velkoryse" nerespektovat jejich zájmy právě ve prospěch politických stran, které tento volební systém, jak dobře víte, preferuje proti zájmům na žádné straně nezávislých občanů, neboť ti by museli vytvořit také politickou stranu, což je protimluv a což, jak jistě víte, se nikdy nestane. Ale jestliže se tak nestane, mohou tito občané kandidovat ve volbách nebo stavět své kandidáty jen s milostivým dopuštěním některé jiné strany, jejímiž členy nechtějí být, neboť jak jste sám konstatoval v televizní diskusi na toto téma, politické strany nemůže přece nikdo nutit k tomu, aby zapsaly na svou listinu kandidátů ty, kteří nejsou jejich členy.

Ano, odpovíte mi, že nějak se demokratický politický systém začít vytvářet musí. A také, že otázka volebního systému je věc názoru. Ano, to jistě je, ale jak to, že jste právě proto nehájili u kulatého stolu právo občanů svůj názor v této věci projevit, třeba formou referenda? Samozřejmě, neměli byste to asi lehké. Neboť není v zájmu žádné politické strany, která u kulatého stolu zasedá, KSČ počínaje a Lidovou stranou konče, aby referendum případně rozhodlo o ustavení jiného hlasovacího systému než toho, který preferuje zájmy stran, ale nakonec byste jistě uspěli, neboť veřejnost by vás ve vašem úsilí, kdybyste se na ni obrátili, jistě podpořila. Tak jako vás podpořila vždy, když cítila, že hájíte její zájmy. Jenže vy jste se na veřejnost neobrátili. Vy jste rozhodli v úzkém kruhu Občanského fóra, jak říkal profesor Jičínský, "po dlouhých diskusích". Rozhodli jste tedy stejným způsobem, jakoby to učinil kterýkoli stranický sekretariát, zřejmě proto, aby nebyla porušena sametovost československé revoluce. Proč by se také měli chudáci občané obtěžovat k hlasovacím urnám, aby se vyjádřili o jedné z nejdůležitějších věcí v budoucím politickém uspořádání své země, když to za ně mohou lépe a kvalifikovaněji udělat politické strany a intelektuální elity koordinačního centra OF?

Většina občanů nebude nikdy členy žádné politické strany, jak ve zmíněném televizním pořadu řekl i prof. Jičínský, ale co na tom? Nemusí přece k volbám chodit? Nebude volební povinnost. A občan může být klidný. V úvahu se budou brát jen hlasy těch, kteří se voleb zúčastní. Jedním z hlavních argumentů, který se uvádí proti

konání referenda, např. v otázce volebního zákona, je to, že bude dosti náročné připravit včas svobodné volby a ty jsou ze všeho nejdůležitější. Osobně si sice nemyslím, že by při současné aktivitě občanů bylo konání referenda po technické stránce až natolik nezvládnutelné, že by to ohrožovalo včasné konání svobodných voleb, ale připustíme, že by tomu tak bylo. Proč se tedy nesnažit alespoň prosadit, aby parlament vzešlý z prvních svobodných voleb ať už by jeho poslanci byli zvoleni podle kteréhokoli volebního systému, byl parlamentem krátkodobým, jehož mandát by byl zkrácen např. na dobu jednoho roku a během jehož volebního období by se občané mohli např. formou referenda vyslovit k nejdůležitějším otázkám nového demokratického politického uspořádání? Tímto způsobem by bylo možné vyhovět oběma důležitým požadavkům, totiž, aby na rozdíl od současnosti zasedali v parlamentu poslanci, kteří zastupují alespoň někoho, i požadavku, aby v nejdůležitějších otázkách budoucího politického uspořádání mohla rozhodnout co nejširší veřejnost, a to mezi jednotlivými předloženými návrhy.

Osobně se domnívám, že je nutné, aby československá veřejnost měla právo rozhodnout v těchto třech věcech:

a/ ve věci systému, podle kterého se budou volit poslanci všech stupňů;

b/ veřejnost musí mít právo vybrat si svou ústavu z předložených návrhů;

c/ musí mít právo vybrat si z předložených návrhů řešení, týkající se nového uspořádání vlastnických vztahů ve společnosti.

Nevšiml jsem si, že byste se snažili, přestože máte přístup do sdělovacích prostředků, diskusi kolem těchto tří důležitých otázek nějak povzbuzovat. Spíše naopak. Tvrdíte, že teď, kdy se chystá předvolební zápolení, není na něco takového čas.

Začínáte se chovat jako politická strana, která má ve vládě většinu a která se snaží zajistit svým expertům, kteří v těchto věcech připravují osnovu zákonů, aby nebyli příliš rušeni názory veřejnosti, které se tyto zákony budou týkat. Prokazujete tím však své vládě nedobrou službu. Každá, i ta nejlepší vláda, potřebuje korektiv a tím vy zřejmě přestáváte být. Za těchto okolností by možná bylo lepší a poctivější, kdyby se OF změnilo, třeba v jednu z těch politických stran, od kterých se nyní snaží odlišit, neboť pak by bylo jeho vedení odpovědné alespoň svým členům a nikoliv relativně malé skupince lidí, kteří byli jmenováni v dobách, kdy to asi jinak dělat nešlo. Koordinační centrum OF má totiž v současnosti takový význam pro politický pohyb v naší zemi, že už dávno přestalo být pouhým koordinačním centrem nezávislé na tom, jestli si to jeho představitelé chtějí připustit, nebo ne.

Ještě ale k volebnímu zákonu. Z televizní diskuze o volebním zákonu vyplynulo, že hlavním důvodem, proč jste se vyslovili u kulatého stolu pro volební systém poměrného zastoupení s vázanou kandidátní listinou, byla vaše snaha zajistit stabilitu vládě, která z voleb vzejde. Tato obava je oprávněná, ale zase jenom v rámci přístupu, který jste zvolili, nikoli absolutně. Je sice pravda, že čím více stran a straníček je v parlamentu, tím obtížněji se docílí nějaké koaliční dohoda. Ale třeba v prezidentském systému, kde poslanci jsou voleni k tomu, aby vydávali zákony a prezident přímo volený lidem k tomu, aby vládl, něco podobného vůbec

nehrozí. Protože není nutné, aby se poslanci na nějaké koalici shodovali. Je až s podivem, že jste zřejmě o podobném řešení vůbec neuvažovali, alespoň ne vážně, jak zmíněná televizní diskuse ukázala. Je to zarážející i proto, že tento systém daleko lépe umožňuje oddělit moc zákonodárnou a moc výkonnou, ale i proto, že větší část veřejnosti očekává, že si bude moci po provedených demokratických změnách zvolit svého nejvyššího představitele v přímých volbách. Tento systém má také tu výhodu, že značně omezuje přirozené sklony členů sněmoven k politikaření, kterému však vámi navrhovaný systém otevírá téměř neomezený prostor působnosti. Znechucenost z takového politikaření, které bylo, přes všechny výhody první republiky, pro její politický život charakteristické, jak dosvědčují pamětníci, také značně přispěla k tomu, že velká část veřejnosti popřávala po druhé

světové válce KSČ více pozornosti, než by si tato totalitně zaměřená strana zasloužila, a to právě na úkor demokratických stran.

Možná, že to není pravda, ale zdá se mi, že to není jenom náhoda, vzniklá z nějaké politické nezkušenosti. Totiž to, že se zřejmě snažíte systematicky vybudovat demokratický politický systém, ale nikoliv pro nejširší veřejnost, nýbrž pro politické strany, což zvláště v současném Československu není totéž. Jistěže ti, kteří této práci věnují v současnosti veškeré své síly, to nedělají z nějaké zlé vůle nebo jenom proto, aby z toho měli politický prospěch. Ale přesto, je-li tomu tak, pak musím konstatovat, že váš smysl pro politickou pluralitu zaostal na úrovni z roku 1946.

Miroslav Žák

CO S ULOUPENÝM MAJETKEM?

Myslel jsem si, že jedinou cestou pro komunisty v nynější době je vytvořit zcela novou levicovou stranu. Nestalo se tak a KSČ zůstala jako varující memento dob minulých, které přesahuje i do budoucnosti. Prohlásila sice, že se distancuje od bývalého vedení strany a jeho praktik, ale prohlášení samo o sobě kvalitu nedělá a ke všemu - nic nestojí. Když se však jedná o majetek té bývalé "špatností prolezlé" strany, jsme hned jinde. Stamiliónové majetky bývalé KSČ jsou, na rozdíl od bývalého stranického aparátu, řádné - tedy řádně nabyté z řádných členských příspěvků - a po právu tedy patří straně. Problém gigantických provozních nákladů, které dříve hradil stát, KSČ vyřeší tak, že bude budovy pronajímat, a mít tak na bohaté živobytí. Např. obrovský stranický hotel Praha na Hanspaulce by měl být k dispozici valutovým cizincům a strana bude vydělávat tolik potřebné devizy.

Je to až nechutné, jak KSČ po 40 letech své neomezené vlády, kdy tento poměrně bohatý stát přivedla mezi země rozvojové, kdy se živila z podstaty a vyhazovala si z kopýtka na úkor budoucích generací, které budou muset léta tvrdou dřinou splácet její dluhy (nehledě k tomu, že škody na přírodě a na kulturním dědictví naší země už sotva kdy půjdou nahradit), se nyní handrkuje o svůj nečistě nabytý majetek. Obyčejného člověka přitom spíš napadá, zda by tato nanejvyšší trestu zasluhující strana neměla být postavena mimo zákon. Chceme však žít v demokracii, kde by měl mít každý svou šanci. Dokud se však KSČ nevzdá svého majetku nabytého před 17. listopadem a nezačne opravdu s čistým štítem, žádný slušný člověk s ní nemůže mít nic společného.

-pp-

DALŠÍ POHLED NA PRÁCI STB

Informace vámi publikované jsou více než aktuální a potřebné. Nejvíce mě upoutaly články pojednávající o činnosti FMV a týkající se SNB.

V jednom článku se uvádí, že ve struktuře StB je celkem 13 správ. Omyl! Původně jich bylo 14, ale 14. správa FMV byla zrušena nejdříve, již před lety. Zachovaly se z ní však jednotky zvláštního určení, neblaze proslulý tzv. protiteroristický oddíl. Doba, kdy FMV mělo 13 správ, je ovšem také již minulostí. V polovině roku 1989 totiž došlo k rozsáhlé reorganizaci, která překvapila nejen pracovníky těch nejnižších útvarů, ale možná i samotné vedení FMV. Ze zbylých 13 správ FMV zůstalo pouze 6. První tři tzv. výkonné a druhé tři tzv. pomocné.

Pokud se týká materiálního vybavení StB, nelze než souhlasit s autory článku, že je skutečně na výši, a o počítačích, vozidlech, foto a videotechnice, radiostanicích apod., jakož i dalších pracovních podmínkách StB se mohlo a může složce VB jen zdát. Rovněž týmy specialistů jsou realitou a armáda konfidentů svědčí o povaze mnohých jedinců mezi námi.

Je ovšem možno pochybovat o tom, že by finanční rozpočet pro potřeby StB byl téměř neomezený. Určité výjimky lze připustit, ale je nutno si uvědomit, že i činnost složek VB také něco stojí, byť

rozhodně méně, a že Československo zase není tak bohatým státem a jeho ekonomika musela utáhnout ještě další, velice zajímavé a lidem utajované oblasti. Faktem však zůstává, že vyšetřovatel StB byl placen v průměru o 500 až 1.000 korun lépe než vyšetřovatel VB. Dodnes nevím proč.

Zveřejnění rozpočtu bezpečnostních složek by mělo být samozřejmostí. Ať každý ví, co nás to stojí a jaké částky se na jednotlivých úsecích vynakládají. Asi překvapím, když se zjistí, že na to, co tvoří vlastní podstatu policejní práce, příliš mnoho finančních prostředků nezbývá. Po zveřejnění příjmů, zvláště těch pracovníků, kteří pracují na základních útvarech, zavládne asi všeobecný údiv, neboť lidé jsou přesvědčeni o závratné výši platů těchto pracovníků. Pouze pro vaši informaci, plat vyšetřovatele VB při odpracovaném počtu 200 a více hodin v měsíci (bez ohledu na denní nebo noční hodinu) je stále stejný a činí v průměru 4.000,- Kčs čistého příjmu. Je to tedy 20,- a méně Kčs na hodinu čistého platu. Pájde-li zedník na melouch, nezvedne za 50,- Kčs na hodinu ani cihlu. I zveřejnění počtu příslušníků jednotlivých složek bude pro mnohé překvapivé a patrně se nebude již nikdo divit, proč se jen s obtížemi zajišťuje základní chod služby, zejména hlídkové a obchůzkové v denní a noční době. Ani proti uveřejnění způsobů,

jakými byly opatřovány kompromitující materiály na občany, nelze nic namítat. Ostalně ten, koho se to bezprostředně dotýkalo, tyto způsoby jistě zná a nic mu nebrání se s tím komukoliv svěřit. Otázkou zůstává pouze to, zda někdo odpovědný z resortu FMV bude mít odvahu to veřejně přiznat, a tím to také i potvrdit.

Připravit nový zákon o SNB je nezbytné. Sebelepší a dokonalejší právní norma však nebude mít žádný smysl v případě, kdy ten, kdo se jím má řídit, i ten, koho se dotýká, o jejím obsahu nebude téměř nic vědět. Pokud novému zákonu nebude zajištěn jasný, srozumitelný a jednotný výklad a jeho ustanovení nebudou taxativně formulována, bude existovat možnost jej obcházet a jeho smysl narušovat. To platí prakticky o všech právních normách.

Vybavení příslušníků bezpečnostních složek viditelným služebním odznakem a jasným služebním číslem by nemělo být velkým problémem. Tento způsob označení byl znám již v době služby mého dědečka u četnictva. Každý příslušník SNB má v současnosti přidělené služební číslo, které je uvedeno v jeho služebním průkazu. V některých státech jsou viditelně označeni i pracovníci bezpečnostních složek sloužící v civilním oděvu na některých úsecích bezpečnostní služby.

Požadavky i konkrétní návrhy pro další postup na úseku bezpečnostní služby by se daly v mnohém rozšířit, neboť i zde se stejně jako v jiných oblastech a ze stejných důvodů nakupila řada neřešených problémů. O faktech týkajících se práce a pracovních

podmínek bezpečnostních složek nebyla veřejnost pravdivě a úplně informována. Nezájem o tuto profesi nevyplývá jen z nesympatií a nedůvěry veřejnosti k SNB. Svůj negativní podíl mají i různé nesmyslné požadavky na soukromý život: speciální prověřování jak uchazečů, tak i pracovníků, zjišťování jejich názorů, nezbytnost organizování v KSČ, podléhání kázeňské pravomoci velitelů a donedávna platná omezení týkající se cestování do zahraničí a styku s cizinci. Pravda, něco se již změnilo, ale k ideálnímu stavu je ještě daleko.

Není se tedy čemu divit, že tuto profesi dělali lidé, kteří na ni buď nemají a nesnesou příslušnou psychickou zátěž, nebo naopak lidé, kteří tím sledují i jiné cíle než jen službu lidem. Samozřejmě, že je řada a snad i většina těch, kdo svoji profesi v SNB vykonávali a vykonávají poctivě a svědomitě. Nebylo by spravedlivé, aby dnes nesli vinu a odpovědnost za ty, kteří si přišli k SNB léčit své komplexy méněcenosti, za kariéristy, skryté násilníky a primitivy. Tento problém nevyřeší žádné komise bývalých příslušníků FMV coby profesionálů, ani občané, třebaže mohou v mnohém velmi pomoci. Jen přísný výběr lidí s odpovídajícími předpoklady a nikoli pustý nábor mohou zajistit kvalitní složení bezpečnostních složek. Lidem, kteří budou mít o tuto profesi zájem, je však nutno také něco nabídnout kromě práce, která není vůbec lehká.

Jaroslav Skrovný (zkráceno)

ŠPATNĚ PROMYŠLENÁ TAKTIKA

Události posledních týdnů potvrdily, že je opodstatněná existence skupiny zaměřené na otázky demilitarizace společnosti a na otázky spojené s armádou. V jisté fázi "revoluce" totiž vystoupila do popředí vojenská problematika a právě Nezávislé mírové sdružení se ukázalo jako jediná složka opozice, schopná zaujmát v těchto záležitostech kompetentní stanoviska.

Nejprve to byla příprava novely branného zákona. Hana Marvanová, Libor Konvička a Pavel Jégl byli přizváni ke konzultacím návrhu novely. Bohužel jen dvakrát; později se příprava novely stala soukromou záležitostí legislativní rady předsednictva vlády a zvláště dr. Mikuleho. Připomínky a návrhy, které představitelé NMS vznesli, byly zčásti akceptovány, zčásti nikoli. Zcela ignorováno bylo naléhání na zvláštní zákonné zakotvení práva na odeření vojenské služby z důvodů svědomí. Návrh novely branného zákona, který má být předložen vládě a parlamentu, řeší tuto otázku způsobem, jenž nelze považovat za uspokojivý. Počínaje patnáctým prosincem, dnem, kdy bylo federálním ministrem národní obrany genplk. Miroslavem Vackem oznámeno předložení návrhu na zkrácení délky základní vojenské služby na 18 měsíců (9 pro absolventy vojenských kateder vysokých škol), platné od 2.1.1990, se začínají dít v čs. armádě věci skutečně neslýchané. Republikou se přelila vlna protestních hladovek, první byla v jednom z pluků v Lešanech. V rezolucích, rozesílaných vojáky na všechny strany, dominuje základní požadavek - zpětná platnost zkrácení.

Koordináční centrum OF na tuto situaci reagovalo nesmyslným prohlášením. Situaci v čs. armádě označilo za vyrovnanou, informovanost vojáků za dostatečnou a spontánní hladovky byly připsány "provokačním výzvám" těch, "kdo stále ještě chtějí naši společnost zneklidňovat". Chyběla už jen výhrůžka, že republiku si rozvracet nedáme. Pod tlakem hladovek a jiných protestních vystoupení si ministr pospíšil se slibem úlev pro vojáky, kteří jsou v současné době ve výkonu základní služby. Tyto úlevy zjevně nebyly předem zamýšleny,

a ministr se tak dostal do pozice poněkud nevěrohodně a nepromyšleně jednající osoby. KC OF se ve svém prohlášení z 18.12. ztotožnilo i s tímto nedůstojným a neumělým taktizováním.

Jednoznačná podpora KC OF přišla ministroví obrany skutečně vhod. Téhož dne (18.12.) vydal totiž rozkaz, jímž ruší činnost KSČ, ale i Vojenských fór v armádě. Dlužno připomenout, že jiné struktury kromě VF, jež by spojovaly demokratické citlivé občany v uniformě a občany v civilu a zprostředkovávaly určitou kontrolu armády veřejností, nemáme a zřejmě hned tak mít nebudeme.

Prohlášení z 18.12. KC OF s Nezávislým mírovým sdružením nekonzultovalo, aktivisté sdružení se s ním seznámili až prostřednictvím masmédií. Samozřejmě s ním nebylo možno souhlasit a na jeho zjevnou neadekvátnost aktivisté NMS vedení KC OF také upozornili. Dr. Pihartem pak byli vybídnuti, aby připravili koncept nového prohlášení, které by uvedlo věci na pravou míru.

Stali jsme se pak diváky velmi trapného kabaretu. Předně vládla velmi nejasná odpověď na otázku, kdo má mít v KC OF vojenské záležitosti na starosti. Během jednoho dne se vynořili nejméně čtyři vedoucí vojenské komise (někdy i paralelně) a navíc se ukázalo, že koordináčním centrem již několik týdnů bezcílně téká mjr. Praus, který se centru nabídl k dispozici, leč nenašel se nikdo, kdo by mu sdělil, kde, co a s kým má dělat. Ve smyslu organizačním se situace uklidnila rozhodnutím, že vojenskou komisi KC OF povede Vojta Wagner a práce v ní se budou účastnit Libor Konvička, Jan Chudomel (NMS) a mjr. Praus, des. abs. Trojan a des. abs. Zindulka. Fraška pokračovala při schvalování návrhu prohlášení KC OF, jež NMS předložilo. Leitmotivem úprav byla jednak obava, "abychom ministra nenaštvali", a na druhé straně snaha spláchnout ostudu z 18.12. výsledkem byl samozřejmě nanicovaný oportunistický žvást, který dále nestojí za řeč.

Za této situace považovalo NMS za nezbytné vyjádřit své výhrady k postoji KC OF samostatně. Jeho stanovisko bylo publikováno v Mladé frontě v sobotu 23.12. (bohužel jen v pražském vydání).

Téhož dne se konalo zasedání Rady KC OF a na pořadu dne byly také vojenské záležitosti. Členové voj. komise se snažili vyložit radě vážnost situace v armádě a zejména riziko plynoucí z jejího nekontrolovatelného vyhrcování. Vyjádřili také názor, že napjatou atmosféru v armádě může uklidnit jen příslib podstatného zkrácení délky základní vojenské služby pro ty, kteří ji právě vykonávají.

27.12. se konalo jednání mezi vojenskou komisí KC OF (Wagner, Konvička, Trojan) a velením čs. armády (fed.ministr nárobrany genplk.Vacek, náč. pozemního vojska genpor.Rygál, nám. ministra genmj.r.Ducháček). Jednání poměrně jasně ukázalo názorové rozdíly. Obavy vojenské komise z eskalace napětí v armádě nepovažovalo velení za opodstatněné. Generalita čs.armády se současně vyslovila proti podstatnějšímu zkracování délky základní vojenské služby pro ty, kteří ji právě vykonávají (nást. ročník 1988, 1989), protože by to údajně vedlo k výraznému snížení početních stavů v pololetí duben-září 1990. Toto snížení by podle jeho názoru závažně ohrozilo bojeschopnost armády. Navíc ministr několikrát zdůraznil, že v této věci není kompetentní, početní stavy armády jsou totiž stanovovány nařízením vlády. Vojenská komise argumentovala poukazem na pokračující rozklad kázně, což podle jejího mínění ohrožuje bojeschopnost už nyní a mnohem závažněji. Členové komise navíc poukazovali na nadějný postup jednání ve Vídni, které pravděpodobně brzy přinese snížení početních stavů tak jako tak. K tomu se představitelé velení blíže nevyjádřili, avšak naznačili, že snížení početních stavů a odtud plynoucí narušení bojeschopnosti by se mohlo nepříznivě odrazit na jednáních o odsunu sovětských vojsk z ČSSR, protože čs.armáda by za takové situace nemusela poskytovat záruku, že je sama schopna dostát spojeneckým závazkům. Vojenská komise a velení čs.armády se neshodli ani v otázce vojenských fór. Ministr zastával názor, že vznikající svaz vojáků z povolání a mládežnická vojenská organizace - jakožto sdružení zájmová - budou dostatečnou zárukou uplatnění a ochrany sociálních a hmotných nároků vojáků. Voj. komise se snažila ministru vysvětlit, že vojenská fóra mají plnit širší úlohu: totiž zprostředkovávat občanské secheuplatnění vojáků. Pan ministr neprojevil pro tuto koncepci pochopení.

Prohlášení o jednání s ministrem opět uvízlo v absurdní byrokratické mašinerii KCOF, takže vliv fóra na vojsko byl a zůstával nulový. Teprve díky četným a důrazným intervencím členů vojenské komise se text dostal do sdělovacích prostředků, ovšem až 3.1. 1990.

Mezitím se voj.komise snažila opakovaně přesvědčovat vedení KC OF o nezbytnosti ofenzivnějšího nebo alespoň méně servilního postoje vůči ministru národní obrany. Vymohla pouze pokyn zpracovat pro další jednání konkrétní podklady (balík návrhů a požadavků) a pro potřeby Rady analytický materiál, který by jí umožnil orientovat se v povaze pro ni poněkud vzdáleného problému. Práce na formulování podkladových koncepčních materiálů se účastnili také představitelé Vojenské obrody (např.O.Bizík) a jiní bývalí důstojníci (L.Stodůlka a jiní). Pro chystané druhé kolo jednání s ministrem byly vybrány základní problémové oblasti: 1) zkrácení vojenské základní služby nástupním ročníkům 1988 a 1989. Vojenská komise a přítomní experti navrhli pro původní propouštěcí termín březen '90 zkrácení o měsíc, pro propouštěcí termín září '90 o čtyři měsíce, pro termín březen '91 o pět měsíců a pro termín září '91 o 6 měsíců. Pro ženaté s nejméně jedním dítětem, vojáky se zdravotní klasifikací "C", zvláštní sociální případy a pro specialisty zvláště vyžádané civilními resorty navrhla zkrácení o 6 měsíců pro všechny termíny (pochopitelně s výjimkou letošního březnového). 2) Komise dále žádala uvolnění všech bývalých pracovníků stranicko-politického aparátu čs.armády z činné služby. Současně navrhovala zvážit možnost jejich dalšího sociálního zabezpečení. 3) Navrhla urychlit přepracování dosavadních vojenských řádů a předpisů. Nové řády žádala formulovat v duchu liberalizace a humanizace nadstranické moderní armády. 4) Posledním požadavkem

pro nejbližší jednání byla žádost přezkoumat rozhodnutí o zrušení vojenských fór v armádě. 6.1. se dostavili do sídla KC OF delegáti VÚ 6983 Mariánské Lázně a oznámili, že jejich pluk, vyvedený ke cvičení, nenastoupil toho dne k zaměstnání a neodebral stravu (zajistil však chod celodenní směny, takže struktury zajišťující bojovou pohotovost zůstaly zachovány). Delegáti žádali zveřejnění kolektivního požadavku svého útvaru - zkrácení základní vojenské služby na 12 a 6 měsíců ze zpětnou platností. Následovala trojstranná jednání: vojenská komise KC OF - delegáti VÚ 6983 - velení ČSLA, vedená na půdě KC OF a posléze i v budově generálního štábu. Podánilo se dosáhnout určitého uklidnění situace a přesvědčit představitele velení, že jejich záměr předat případ "vzpoury" mariánskolázeňského pluku vojenské prokuratuře k prošetření a potrestání není z politického hlediska nejšťastnější.

Během mnohahodinových jednání, vedených v napjaté atmosféře, se opět projevil základní názorový rozdíly mezi voj.komisí KC OF a velením čs.armády. Představitelé velení opět vyčetli zástupcům KC OF, že rozdmýchávají neklid v armádě, a to prostřednictvím rozhlasového vysílání OF, Informačního servisu a svoláváním demonstrací. Vysvětlení (ostatně podané již 27.12.), že totiž KC OF rozhlasové vysílání OF nečítá, Nezávislé tiskové středisko je skutečně nezávislé a demonstraci na Staroměstské nám. (na 10.1.) svolává neznámo kdo, představitelé velení odmítali a odmítají brát na vědomí. Diskuse ukázala i hlavní rozpor mezi představiteli velení a zástupci KC OF, totiž rozdílný názor na zkracování základní vojenské služby nyní sloužícím vojákům. Členové vojenské komise zdůrazňovali, že případ útvaru z Mariánských Lázní dává za pravdu jejich již dříve vyslovovaným obavám z vyhrcování napětí v armádě a dovozovali, že nezbyvá než ustoupit požadavkům vojáků přinejmenším z poloviny. Jen to může zastavit pokračující kázeňský rozklad a zabránit extrémům, k nimž by při dosavadní gradaci určitě došlo. Představitelé velení nadále setrvali v názoru, že takové kroky nemohou předcházet jednání o odsunu sovětských vojsk.

Eskalace napětí v jednotkách a zaryté mlčení federálního ministra národní obrany, ale i KC OF, k požadavkům vojáků a situaci v armádě vůbec, přimělo voj.komisi k návrhu reprezentativního jednání mezi ministrem obrany a velením KC OF. Po konzultacích s ministrem zahr.věcí p.Dienstbierem a poradcem prezidenta pro vojenské záležitosti p.Křizanem byl pro jednání Rady KC OF připraven materiál, shrnující a zdůvodňující základní záměry vojenské komise.

Na jednání Rady KC OF dne 11.1. však došlo k dramatickému zvratu. Představitel vojáků v aktivní službě ve vojenské komisi mj.r.Praus vystoupil s návrhem jednání s ministrem odložit, neboť KC OF na ní nemůže než opakovat požadavky, jež byly ministru předloženy zástupci Vojenské obrody. Dále navrhl celou voj.komisi zrekonstruovat, a to tak, že bude složena ze zástupců Vojenské obrody, vojáků v činné službě a zástupců civilů, přičemž vedoucím komise musí být bezpodmínečně voják. Jako důvod svého stanoviska uvedl, že komise nebyla během měsíce své existence schopna čehokoli dosáhnout, a vyjádřil přesvědčení, že silnější hlas profesionálů a rázné vedení umožní tuto neschopnost překonat. "Civilisté" ve vojenské komisi namítli, že nemohoucnost komise je dána nemohoucností a neefektivností celého mechanismu KC OF. Dále zdůraznili, že sám předmět zájmu vojenské komise, totiž občanské záležitosti související s armádou, naopak vyžaduje, aby v komisi neprevládá úzce odborný, vojenský úhel pohledu. Za této situace Rada KC OF pochopitelně materiál předložený jako koncepční podklad pro jednání s ministrem neprojednala a sám příští osud vojenské komise se stal nejasným.

Tím, že se KC OF nepostavilo za požadavky vojáků, ztratilo na tuto oblast vliv. Bude to mít nepříznivý dopad na vztah vojáků k politice OF. 160.000 vojáků základní služby je především 160.000 občanů. A 160.000 voličů.

Libor Konvička

JE OMLUVA NA MÍSTĚ ANEB JAK TO MYSLÍME SE SLUŠNOSTÍ?

Když skončila válka, bylo mi devět a na vlastní oči jsem žádný z aktů živelné msty na nenáviděných Němcích neviděl. Pamatuji si jen hromadu mrtvých vlasovců v pětím ruzyňské márnice, kam jsem při pohřbu známého z Liboce přes zákaz rodičů pokukoval okýnkem zamčených dveří. To tedy byli ti, co se jim u nás v domovní prádelně vařila polívka. Tatínek jim to jídlo odnášel do postavení, ve kterých prý střelbou zdrželi německý výpad z kasáren. Snad byli pobiti (lidé mluvili o dodatečném postřelení), ale Němci už na Prahu nešli. Celou noc pak odjížděli kolem nás v nekonečné koloně na Karlovy Vary.

Mohu vydat svědectví jen o zděšení maminky a babičky, když jim tatínek pověděl o mučení a upálení německé ženy (asi příslušnice gestapa nebo vězeňské strážce), k němuž došlo někde na Vypichu. Všiml jsem si však, jak pan ministr Dienstbier přiměl v televizním pořadu "Dialogy..." 4.1. '90 historika pana Orta, který také sám něčeho podobného svědkem nebyl, že přiznal těmto událostem historickou věrohodnost. Učinil tak se spěšnou výhradou vůči principu kolektivní viny, který by snad chtěl i jeho dnes činit odpovědným za to, čeho se dopustili jiní Češi a jinde; zvláště v první fázi tzv. divokých odsunů německého obyvatelstva, kdy právě tento princip dal vše německé do klatby, živil strašlivé "dobrý Němec - mrtvý Němec" a exkulpoval nejen každé násilí krvežíznivé pomstychtivosti, ale i známé dohánění revolučních zásluh leckoho, kdo předtím kolaboroval.

Také mně připadá, že nemám zrovna daleko od krve. Avšak pocit hanby, který mám za některé Čechy, ve mně vzbuzuje

otázku, zda snad neexistuje něco jako národní svědomí, jehož citlivost spoluzakládá onu kolektivní kulturnost, před níž dnes stojíme s úctou a obdivem. Platí-li nerudovsky, že sláva otců je vzácný šperk pro syny, co s jejich hanbou? Což nijak nenesou děti stín odpovědnosti za viny otců? Což není každý zločin a vina zátěží celé pospolitosti? Nemocí, která neléčena se stává kletbou generace, takže k cíli netrefí, ale vymře na poušti? Jestliže jsem si připnul placku "HAVEL for PRESIDENT", pak také proto, že jsem se přesvědčil o citlivosti jeho svědomí a chci v koutě, kde žiju, dělat vědomě a přesvědčeně jeho politiku. Karel Čapek v jedné ze svých povídek ukazuje, jak lidsky nepřehledná je spleť zavinění a zločinu v půdě, v níž všichni nějak svými kořeny spletení vězíme.

Vedle nespravedlivého principu kolektivní viny jako jakéhosi soudu šmahem nad všemi, jehož se i mnozí komunisté u nás donedávna tak báli, je přece zkušenost kolektivního strachu, mlčení ke křivdě, podlehnutí davové psychóze; je přihazování "neškodných" kaménků na kamenované (to myslím občanské podpisy na oprátkových rezolucích v padesátých letech) a je pocit studu nejen souseda před sousedem, ale i dítě za vlastní rodiče.

A co je omluva, nemá-li být jen prázdným gestem a výrazem trapnosti? Je rozeznáním a vyznáním špatnosti a rozchodem s ní; je upřímnou lítostí; je opravdovostí snahy po dorozumění a smíru; je východiskem nového myšlení; je výrazem nové náklonnosti člověka k člověku přes předěl generací, politického názoru a postoje, vyznání, jazyka i státních hranic.

Samuel Hejzlar, 4.1. 1990

KDE SE VZALA TA KRUTOST?

DOPIS REDAKCI

K článku "Hrozící jed nacionalismu" v IS z 15.1.1990 bych se chtěla vyjádřit souhlasně s autorem, event. leccos upřesnit.

V roce 1945 mi bylo 24 roků, pracovala jsem jako úřednice v Praze. Revoluční dny v květnu 1945 mne zastihly jako ostatní nájemníky našeho domu na nábreží u Palackého mostu, kde jsme trávili vyčkávání věci příštích vládních opalování na ulici před domem. Když 9.5. dorazila do Prahy sovětská vojska (gen. Vlasova), začali jsme s rozebíráním barikád, aby se uvolnila cesta k jejich postupu. Za dva tři dny se však změnila Praha samovolným uchopením "moci" dosud nedospělých mladíků z Revolučních gard v místo totálního mučení a likvidace starých mužů, žen a dětí, mrzáků a ubožáků německé národnosti, v nepřítomné zuřivosti těchto RG. Nedovedla jsem pochopit, kde se vzalo tolik krutosti a krvelačnosti v mladých 16-20ti letých, někdy i starších mužů. Dlouhé řady, i 1km dlouhé, vyhladovělých a nemocných občanů německé národnosti (tzv. "národní hosté") byly napadány i civilními přihlížejícími na chodnicích a mláceni holemi apod. Chtl-li kdokoli pronést námitku proti jejich "chování", byl smeten

z chodníku, zbit a přiřazen k průvodu Němců za stálého mlácení.

Byla jsem svědkem ubití mladé těhotné Němky na Tylově náměstí, kde jí bylo ještě za živa dýskou rozpáráno břicho, plod vyvržen a prázdné lůno vyplněno kamením z barikády... Její asi 2 až 3 leté dítě, které se na matku vrhalo, bylo bitím donuceno přiřadit se k tomu zuboženému průvodu ostatních, kteří byli hnáni takovým tempem, že mnozí si arci a stařeny padali a byli utloukáni. Později jsem se dozvěděla, že podobné scény se děly i na jiných místech Prahy i jinde v českých městech a vesnicích.

Kde se vzala v mladých lidech z RG tato zvrženost? Kdo učil tyto mladíky zvrstvům? Mnoho bylo napsáno a zdokumentováno o upalování Němců za živa, když před tím byli pověšeni na lucerny a politi benzínem, kupř. u Pražské brány a jinde... Z oken našeho bytu mohli jsme po několik dní sledovat stovky, tisíce zohavených mrtvol německých vojáků s usekanými pažemi a zřejmě kdesi před Prahou naházených do Vltavy.

O koncentračních táborech předem označených jako vyhlazovací - ať na Strahovském stadionu, na Hagiboru a různé jinde, kde po týdny bez jídla a hygieny umírali pod

širým nebem děti a vůbec lidé, kde se už nedala epidemie tyfu a úplavice a jiných chorob zastavit, je, myslím, svědectví dost.

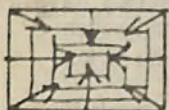
Při mém zatčení v roce 1949 (později jsem byla odsouzena Státním soudem na 15 let za par.1 a 5) a při výsleších, které si nezadaly s metodou Gestapa, jak bylo dokázáno na utlučených a zmrzačených při těchto "selankách", poznala jsem i některé mladíky-vyšetřovatele, kteří se chlubili svou účastí v RG v roce 1945. A po čtyřiceti letech opět stejná krvelačnost do nebe volající! Opět Státní bezpečnost a MV! A opět nová výchova devatenáctiletých kluků, kteří bijí kdekoho až k zmrzačení, a v TV vysílání své činy obhajují a schvalují!

28.10.1989 jsem byla na Václavském náměstí zlučena těmito kluky do bezvědomí a zraněna, skončila jsem v nemocnici. Lékařskou zprávu mám. Je mi 69 let. Tady neřežou jen mladé... Proč se diví po Beňo v TV tomu, že lidé nemají rádi SNB? Tato VB si udělala takovou reklamu, že ji lidé musí přinejmenším nesnášet. Potřebujeme bezpečnost, ale musí v ní sloužit lidé čestní, bezúhonní, nezávislí na partaji a prověření ze své minulosti. Potřebujeme policisty, kterým můžeme věřit a beze strachu, že budeme zneužiti, se na ně

obracet o pomoc. Státní bezpečnost je organizací zbytečnou. Nikdo dodnes nezveřejnil - ač o to bylo často žádáno - kolik příslušníků této zabijácké mafie vlastně mezi námi "pracovalo". Při schůzi Federálního shromáždění bylo na dotaz odpovězeno, že je to "státní tajemství". Ještě stále? Vláda má dosti silnou převahu nad komunisty, ale v policejním aparátu se vlastně nic neobrátilo ani nepohnulo! Bude tu strach, dokud k policii nebudou místo dosavadního odpadu přijati lidé čestní a schopní!

K článku "Omluva ano či ne?" z 2.č. Lidových novin: ráda bych se zeptala toho soudruha ze Staroměstského náměstí, který tam tak dlouho agitoval proti "omluvě", zda by byl ochoten omluvit se nám 217 tisícům vězněným a přes 8000 popraveným a umučeným při výsleších na StB z let 1948 až 1960 za zvrstvá, která na nás spáchal režim Gottwalda a Stalina a všech jejich pohunků. Mezi námi je mnoho rodin, kterým byli popraveni nebo uvězněni na dlouhá léta života jejich nejbližší. Na rozdíl od s.M.K. nedostal nikdo z nás odškodnění ani nemáme pětistícové důchody jako členové ČČSPB! Žijeme často z naprosto nedostačujících důchodů.

-jč- (jméno a adresa známé redakci)

PŘEHLED ZPRÁV

- **KÁVA MEINL.** Stará prodejna na ulici Jugoslávských partyzánů nemůže, svoji tržbou konkurovat Zelenině. To byl podle ředitele Potravin dostatečný důvod pro to, aby byla prodejna zrušena a typické vybavení zlikvidováno. Protesty místních občanů nikoho nezajímaly. Podpisová akce za záchranu obchodu zahájila jednání, na kterém se už podílelo také OF Bubenče a Dejvic. Ukázalo se, jak je důležité, aby se místní obyvatelé stavěli za své zájmy, aby si nenechali vnutit rozhodnutí anonymních úředníků: Prodejna Káva - čaj zůstane otevřena ke spokojenosti zákazníků. Nezapomínejme: kdo se bojí, nahřává nekontrolované, anonymní moci (jd v Infobulletinu OF Bubenče a Dejvic, č.6)
- **NENIČTE SOCHY.** Sochy patří na veřejná místa nebo do lapidária. Sochy, kterými je naše město vyzdobeno, patří povětšinou na místo druhé. Ale: sejde z očí, sejde z mysli. Navrhujeme, aby na území Prahy 6 bylo vytvořeno veřejné lapidárium. Poblíž dvouproutkové silnice k letišti by se měli bronzoví muži postavit do skupiny tak, aby kynuli okoloprostředím, přeneseni k sobě jako horské chaloupky do skanzenu. Neničte sochy, nezavírejte je do sklepů. I reálný socialismus je historie, a historie velmi poučná. (z Infobulletinu OF Bubenče a Dejvic, č.6)
- **OF PRACOVNÍKU ONV 6** si vytýčilo jako jeden z úkolů zasadit se o spravedlivé rozdělování bytů za státní výstavby a doporučuje, aby se zrušil pořadník těchto bytů, který vypracoval NVP. V roce 1989 měly být rozděleny 1583 byty - ale bytové odbory všech(!) pražských obvodů dostalo k dispozici 300 bytů celkem! Ostatní byly

rozděleny podle pořadníku NVP ve státním zájmu - např 780 pro min. nář. obrany, 350 pro min. vnitra, 150 pro federál. min. vnitra, 120 pro ústřední orgány stát. Správy ČSSR atd. Ani po kritice se situace výrazně nezlepšila, proto OF pracovníků ONV 6 adresuje svůj požadavek na spravedlivý rozdělovník vládě ČSR a radě NVP. (z Infobulletinu OF Bubenče a Dejvic, č.6)

- **LASER PRO OČNÍ KLINIKU.** Na oční klinice v Brně se léčí množství pacientů s poškozením zraku způsobeným cukrovkou, tzv. diabetickou retinopatií. K zdárnému průběhu léčení je u většiny nemocných nezbytná léčba laserem, která jako jediná dává pacientům naději na zachování zraku. Na rozdíl od ostatních měst v naší republice je situace v Brně, co se týče laserové léčby, přímo kritická. Oční klinika, pracoviště III. stupně, kam spadá větší část Jihomoravského kraje, jako jediné pracoviště tohoto typu v celé republice laserový přístroj nemá. Tato situace vyžaduje neodkladné řešení, neboť řada lidí slepne jen proto, že nebyli včas ošetřeni laserem. Jediné možné řešení je zakoupení laserového přístroje, k čemuž se klinice nedostává vlastními finančními prostředky. Obracíme se proto na veřejnost s prosbou o pomoc. Jednotlivci nebo podniky mohou zasílat své příspěvky v Kčs na adresu: Komerční banka, pobočka Brno-město, náměstí Svobody 21, číslo konta 6015-428-621, VS 50258. Podniky mohou zasílat své příspěvky také v devizách na stejnou adresu a číslo konta 093 360 VS 50258 (devizové nárokové účet), nebo na adresu Čs. obchodní banka, pobočka Brno-město, Šumavská 33, číslo konta 2500-20806/027 VS 50258 (evidenční účet nároku devizové

zainteresovanosti). Výskyt cukrovky a jejích komplikací ve světě i u nás stoupá. Pamatujme, že i my všichni se můžeme ocitnout v podobné situaci jako naši pacienti (za správnost: MMUDr.Hana Pražáková, OF oční kliniky Brno)

- **PLZEŇ.** Nezávislé kulturní sdružení ARS buduje v Plzni expediční centrum, které bude rozšiřovat Sport, Revolver revue, Vokno a Voknoviny. Předběžní zájemci se mohou hlásit na adresu: Ivan Jáchym, živnostenská 11, 312 02 Plzeň, tel. 660 44.
- **SPOLEČNOST PRO SOCIÁLNÍ BĚDÁNÍ.** V uplynulých dnech obnovila svou činnost Společnost pro sociální bádání. Vznikla již v roce 1935 kolem redakčního kruhu časopisu Sociální problémy. Jejimi zakladateli a členy byli významní čeští sociologové a pracovníci příbuzných oborů, m.j. profesoři J.Král, Ot.Machotka, Zd.Ulrich, Ot.Perold, Jan Patočka a další. Po únoru 1948 postihla Společnost řada represivních opatření počínajíc omezením činnosti přes zákaz přijímání nových členů až po úplnou likvidaci. V obnovení činnosti bude Společnost pokračovat v duchu humanitních a demokratických tradic čs. Sociologie a ostatních společenských věd v intencích odkazu T.G.Masaryka. Mezi hlavní současné úkoly patří m.j. vyplnění 40 let trvajících vakua v kontinuitě sociologického myšlení, obnovení dobré pověsti sociologie a jejího smysluplné začlenění do společenské praxe, pomoc, příp. realizace společenskovo vědních výzkumů, rozšiřování a prohlubování sociologických poznatků ad. Společnost je otevřena všem, kteří se zajímají nebo chtějí

rozvíjet sociologii a ostatní společenské vědy v nemarxistickém masarykovském duchu, a je připravena je přivítat na adresách: PhDr. B. Geist, Pod vodojemem 1043, 149 00 Praha 4 a PhDr. Mir. Glykner, Solidarita B V.4, 100 00 Praha 10.

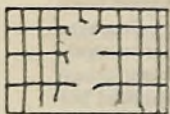
- **PRAHA.** Jazyková škola na Národní třídě pořádá ve středu 31. ledna v 16 hodin před budovou JS na Národní třídě 20 demonstraci (začátek průvodu před školou, cíl budova NVP) na podporu požadavku na novou budovu pro Jazykovou školu. (za správnost: Zora Mertlová, slovanské oddělení)
- **JENÍŠOVICE.** Členové OF při JZD Družba Jenišovice schválili rezoluci, ve které vyjadřují nesouhlas s dosavadním umístěním sovětské posádky ve městě Turnově nedaleko obce Jenišovice. Požadují, aby Sovětská armáda v co nejkratší době vyklidila svoje násilím vydobyté pozice a stáhla se do své vlasti. Zároveň jsou vyzývány pracovní kolektivy a občané naší vlasti, aby se k této rezoluci připojovali a pomohli tak naší vládě k rychlé dohodě se Sovětským svazem. (za správnost: Bohumír Havlík, mluvčí OF)
- **KARLOVY VARY.** I v Karlových Varech byla veřejnost napjatá ohledně jednání o budově KSČ. Domeček v hodnotě 36 milionů s vnitřním vybavením 45 mil. byl postaven z investičních prostředků ONV. Po dokončení bezplatně předán KSČ. Zástupci OV KSČ se zastýdli a 1.11.89 se rozhodli sami zvýšit úhradu z budovy - kde dosud platili 100 Kčs měsíčně - a převzali nároky a práva zpět na ONV. Toto předalo budovu MěNV, jež ji postoupilo KSČ... Celé jednání o předávání proběhlo v prosinci, z právního hlediska se jedná o jakési chybné datace. Hlas lidu to označuje za běžné komunistické triky jako vše, co z OV KSČ vzešlo. Odstoupení tajemníka se zástupcem OV v prosinci a jejich nahrazení novými představiteli nepřineslo změnu v politické linii OV KSČ, spíše naopak. Zoufalé pokusy o záchranu budovy fungovaným přebíráním společenských prospěšných organizací Svazarmu a Svazu invalidů - údajně bez náhrady (po 14 dnech obdrželo vedení OV invalidů složenku za užívání dvou místností na čásku Kčs 1470,) - byly poslední kapkou v poháru netrpělivosti občanů. Mohutná demonstrace zdravotníků ve středu 17.1. pomohla dát věcem správný směr. Desetitisícový dav dal soudruhům jasně najevo, co si přejí občané města. Výsledek? Ve čtvrtek vedení OV vyslalo dopis, v němž uznává požadavky zdravotníků, předá jim budovu, ale - po ukončení arbitrážního řízení o úhradě vnitřního vybavení u Krajského soudu Plzeň. Předsmrtná křeč politické mrtvol. (za správnost: Michal Drbohlav, OF PLzeň)
- **DOPIS FEDERÁLNÍMU MINISTRU VNITRA.** OF Keramoprojekt zaslalo dopis JUDr. R. Sacherovi, v němž se mj. píše: Jsme hluboce přesvědčeni, že pokud bude v našem státě existovat tato nekontrolovatelná moc, složená z tisíců příslušníků a dalších ústředí jí ovládaných konfidentů, je naše nastoupená cesta ohrožená. Tato ozbrojená mafie, složená z tisíců zvlášť vyškolených "odborníků", je schopna se kdykoliv dopouštět

organizovaného násilí, dezinformací a nelegálních akcí. Podle našeho názoru je schopná použít jakýchkoli prostředků jak skrytého tak i otevřeného násilí. Nesouhlasíme proto s další existencí StB v jakémkoliv formě. Žádáme její okamžité zrušení jako celku a úplné ozbrojení. Jsme přesvědčeni, že naše hospodářství může být posíleno o pracovníky ze všech rozpuštěných útvarů. Chápeme, že FMV uznává nutnost existence speciálních útvarů (protiteroristických, protidrogových apod.), a proto žádáme, aby byly nově utvořeny. V Praze dne 18. ledna 1990 (podepsáno 81 pracovníků)

- **ČESKÉ BUDĚJOVICE.** 16.1.1990 zemřel v domově důchodců u Trhových Svin dlouholetý politický vězeň Jiří Gans. Československá justice ho v polovině 70. let odsoudila za údajnou špiónáž k 15 letům vězení. Z Valdic, kde trest odpykával, se vrátil jako fyzická i psychická troska. Pohřeb zesnulého se koná 26.11. v 11.00 v českobudějovickém krematoriu.
- **PRAHA.** Nezávislé mírové sdružení zve všechny dosavadní členy i další příznivce na setkání 27. ledna 1990 ve 14 hodin, které se koná v sále TJ Praha, Žitná 42, Praha 2. Diskutovat se bude o cílech a programových zásadách Nezávislého mírového sdružení v nové společenské situaci. Kontakt na NMS: Panská 7, Praha 1, 110 00, tel. 227 454, Po-So vždy od 16 do 20 hodin.
- **KLUB PRÁVNÍ PORADY INFORMUJE.** Pavel Večerek, nar. 3.7.1970, bytem Šenov 848 Frýdek Místek, 739 34, skladník Bytovou Ostrava, svobodný, odjel na Silvestra na opuštěk od vojenského útvaru 8200 Domažlice, motostřelecký útvar, a z důvodů svědomí odmítá pokračovat ve výkonu základní vojenské služby. Proto se k útvaru již nevrátil a bude se skrývat až do uzákonění náhradní civilní služby, kterou vykoná. Podle informace jeho kamaráda byla věc od útvaru předána vojenskému prokurátorovi. (KPP)
- **PRAHA.** Na území Prahy 7, v prostorách budov vzorkových veletřů (tzn. v místě, kde dnes stojí Parkhotel) byli v období nacistické okupace soustředováni židé z Prahy a většiny Čech a odtud v transportech vysíláni do koncentračních táborů. Dnes, téměř po padesáti letech, není zde sebemenší připomínka těchto tragických událostí. OF Prahy 7 žádá, aby v co nejkratším termínu byla osudná situace řešena. Bylo by možno umístit zde pamětní desku od nár. umělce Břetislava Bendy, kterou vytvořil přímo k tomuto účelu v roce 1970 a která byla umístěna v Terezíně, protože příslušné národní výbory a organizace KSČ opakovaně její osazení na příslušném místě nepovolily, případně vytvořit novou pamětní desku. (OF Prahy 7)
- **POLSKO-ČESKOSLOVENSKÁ SOLIDARITA.** Polsko-československá solidarita je otevřena všem lidem i organizacím, které se na její práci chtějí podílet. Hlavním cílem této práce by mělo být odstraňování předsudků na obou stranách společné hranice. Základními okruhy činnosti PČSS jsou otázky ekologické, spolupráce mezi městy, organizacemi a školami, otevření polsko-československých hranic, kulturní výměna

atd. Je nezbytné pořádat jazykové kurzy, vydávat slovníky a učebnice. Propagaci PČSS bude zajišťovat Východoevropská informační agentura a Nezávislé tiskové středisko. Bude obnoveno vydávání bulletinu PČSS. PČSS nemá dosud pevnou organizační strukturu. Pěhd má někdo konkrétní představu o tom, na jaké činnosti by se chtěl podílet, nechť nám zašle své jméno a adresu. Poskytneme mu rádi kontakt na případné spolupracovníky. Mluví PČSS: Praha - Vladislav Šebek, Strossmayerovo nám. 9, Praha 7, 170 00, Holešovice; Eliška Meissnerová, F. Křížka 28, Praha 7, 170 00 Holešovice (NTS); Brno - Adam Piňos, Hakenova 12, Brno, 638 00; Ostrava - Janoslav Piskoř, Jiráskova 8, Opava (OF Ostrava - člen komise pro národnostní otázky); Slovensko - Juraj Puci, Viktorinova 4, Praha 4, 140 00; východní Čechy - Dáda Fajtlová, Malá Úpa 15, 542 27; Zlín - Petr Holubář, Lorencova 3346, Zlín, 760 01 (OF Zlín)

- **VRAŽDA ETIOPSKÉHO STUDENTA.** V noci ze soboty na neděli došlo v pražském hotelu International k politováníhodnému incidentu s tragickými následky. Skupina lybijských studentů zde noží napadla své kolegy z Etiopie a jednoho z nich usmrtila. Druhý vyvázl s bodnými ranami, které však neohrozily jeho život. Podle neověřené zprávy došlo k podobnému incidentu i v Brně, kde zahynul jeden Afghánc a česká dívka. Na protest proti jednání lybijských států příslušníků organizuje Svaz etiopských studentů v Československu 24.1.1990 demonstraci před zastupitelským úřadem Lybijské džamáhirijs. Požadatelé vyzývají všechny mírumilovné občany, aby podpírali jejich oprávněné požadavky. (23.1., SPA)
- **VARŠAVA.** 17.1. Šestnáct poslanců a senátorů polského Občanského parlamentního klubu vydalo prohlášení tohoto znění: Dozvěděli jsme se, že generál Władysław Ciałton byl jmenován polským velvyslancem v Albánii. Prohlašujeme, že člověk, jehož jméno se mnohokrát objevilo v souvislosti s procesem s vrahy Otce Popieluszka, nemůže reprezentovat Polskou republiku v žádném státě. (VIA-SIS)
- **IRKUTSK.** 12.1. V sibířském městě Irkutsku byl 12.1. neznámými pachateli přepaden a surově zbit člen Demokratického svazu Innokentij Fodčenko. (VIA-SIS)
- **ARMÁDA VE STARÉM DUCHU.** Ředitel brněnského rozhlasu Miroslav Hofmann zaslal radě Občanského fóra otevřený dopis o neutěšené situaci v armádě. Upozorňuje na to, že řada vojáků je bez základních informací o společenském dění. V kasárnách panuje atmosféra minulých časů, funkce velitelů pro věci politické byly sice zrušeny, ale důstojníkům jejich pravomoci zůstaly. Mezi vojáky se nedostal ani jeden lektor Občanského fóra. Obdobná situace je i v řadách Bezpečnosti. M. Hofmann dále píše, že Občanské fórum zaujímá ke zmíněným problémům nezodpovědný líný postoj. (17.1., VIA)

KURÁTORKÁM SE NEVĚŘÍ

(Záznam z návštěvy Vězeňského fóra na Hlavním nádraží)

V pondělí 15.1.1990 mezi 9.00 až 11.00 jsem navštívil Hlavní nádraží v Praze a zjistil jsem toto:

V objektu starého nádraží mají amnestovaní vyhrazenou prostornou čekárnu. Vchod strážejí jejich hlídka, která prověřuje návštěvníky. Uvnitř hlídá kázeň "vedoucí čekárny" označený visáčkou "Vězeňského fóra". V čekárně se v tuto chvíli zdržuje asi 50 amnestovaných osob, je tam klid, pořádek, amnestovaní uznávají autoritu aktivistů z Vězeňského fóra, která v mnohém připomíná autoritu neformálních vůdců mezi vězni. Neviděl jsem tam ani pivo. Na chodbě vedoucí k restauraci postává a posedává v malých hloučkách asi 30 osob. Část z nich popíjí pivo, ale opilého či zřetelně podnapilého jsem neviděl. V prostorách nového nádraží se neděje nic mimořádného.

V místnosti vpravo od čekárny, označené "Občanské fórum", je vedení celé komunity v čele s pověřencem OF Tomášem Kopeckým (U Křížku 1393/9, Praha 4). Vchod je rovněž strážěn a kontrolován členy Vězeňského fóra. V OF jsou aktivisté, většinou mladí lidé, část jich spí v koutě na podlaze. Tato místnost funguje jako štáb, velký vliv tu mají aktivisté Vězeňského fóra. Jsou označeni improvizovanými visáčkami, jsou odpovědní a přístupní argumentům.

Vězeňské fórum organizuje i menší (asi 20 člennou) skupinu na Masarykově nádraží. Od jeho členů jsem se dozvěděl, že aktivisté VF organizují i převoz autobusy do Březnice a pečují o improvizovanou ubytovnu v březnických kasárnách.

V prostorách nádraží jsem zastihl 2 sociální kurátorky OZP, které sem byly ráno vyslány na pomoc. Aktivisté Vězeňského fóra s nimi otevřeně odmítají spolupracovat, neboť jejich vlastní (mimopražské) zkušenosti se sociálními kurátory nejsou dobré. Pod vlivem těchto otevřeně a hlasitě proklamovaných postojů neprojevil ochotu s kurátorkami navázat kontakt žádný z amnestovaných v čekárně.

Celá komunita na Hlavním nádraží je dobře proorganizována. Bude-li situace ponechána samospádu, bude společenství narůstat, vázat na sebe další jedince, kteří nejsou spokojeni s přístupem úřadů v jejich bydlištích nebo jejichž problémy je při daných stereotypch velmi obtížné řešit.

Vedl jsem celou řadu rozhovorů s aktivisty z Vězeňského fóra i s jednotlivými propuštěnými, abych zjistil jejich situaci, nálady a názory na řešení. Převažoval naléhavý, ale věcný tón. Jsou ostražití proti provokatérům a jsou si vědomi možnosti, že jejich aktivita by mohla být zneužita. Souhlasně prohlašují, že jejich hlavním cílem je nastoupit do zaměstnání s ubytováním. V místnosti OF jednali s amnestovanými dr.Nežádal a dr.Bartošová z ministerstva zdravotnictví a sociálních věcí ČSR. Od pátku se tu již vystřídala celá řada osobností včetně ministra Petra Millera. S dr.Nežádalem jsem projednal 6 hlavních bodů, které vyplývaly ze zjištění celkové situace. Dr.Nežádal sdělil, že v 11.00 hod. se účastní zasedání celostátní komise pro amnestii a že tam uvedené body přednese. Se všemi body vyjádřili souhlas za OF Tomáš Kopecký a za Vězeňské fórum pan Kadleček.

Jde o tyto hlavní úkoly:

1. Podniky nabízející zaměstnání s ubytováním by měly provádět nábor přímo na Hlavním nádraží, tam se s amnestovanými předběžně dohodnout.

2. V komunitě stoupá počet osob bez osobních dokladů, které jim byly údajně ukradeny, byly jimi kdysi či nedávno ztraceny, neexistovaly již před výkonem trestu. Bez osobních dokladů (občanský průkaz nebo "modré" potvrzení) nemůže nikdo nastoupit do pracovního poměru. Jejich obstarávání v místě bydliště se za daných poměrů jeví jako prakticky neřešitelné. Ministerstvo vnitra by mělo přímo na pracovišti VB otevřít úřadovnu, kde by se tyto případy rychlými spojovými prostředky MV prověřovaly v místech trvalého bydliště a operativně by se vydávala "modrá potvrzení", na jejichž základě je již možno nastoupit do zaměstnání.

3. Podniky, které přijmou amnestované z řad mimopražských uchazečů, by jim měly zajistit nejnutnější životní potřeby do první výplaty (stravenky, drobné půjčky nebo podpory). Mimopražským osobám nemohou zdejší ONV takové podpory zajistit.

4. V komunitě na Hlavním nádraží, která se skládá z mimopražských amnestovaných, nejsou v současné době základní podmínky pro práci pražských sociálních kurátorů. Zájem je pouze o právní poradenství. Dohodnuto s OF, že se sociální kurátoři stáhnou na svá pracoviště, kam za nimi budou případně zájemci s trvalým pobytem v Praze posíláni. Zájemci o právní poradu dostanou vizitky a dostaví se do Školské ulice.

5. Naléhavým a prvořadým úkolem je rozptýlení komunity na menší skupiny. K tomu je zapotřebí menších ubytovacích kapacit (kasárna, turistické ubytovny, provizorní noclehárny např. v tělocvičnách) na různých místech v Praze. Bude-li se komunita dále rozrůstat a nebudou-li její problémy radikálně a citlivě řešeny, může se při své dobré organizovanosti stát obušně zvládnutelnou silou.

6. Mezi amnestovanými je rozšířena fáma, že ochranný dohled bude co nejdříve zrušen a že není třeba jej respektovat. Toto tvrzení jsem uvedl na pravou míru jak před aktivisty OF a Vězeňského fóra, tak na shromáždění v čekárně. Zdůraznil jsem, že zákon stále platí, že jeho zrušení zatím není na obzoru a že osoby s uloženým dohledem, které zde prodlévají mimo své trvalé bydliště, se vystavují nebezpečí trestního postihu.

(podle rozhovoru s JUDr.Miroslavem Veverkou)

**Originální
v i d e o
j o u r n a l**

ZVLÁŠTNÍ KOMISE A ZVLÁŠTNÍ KONTROLOŘI

V minulém čísle IS jsme uveřejnili noticku "Kde jsou kulometry Lidových milic", která komentovala tajuplné zmizení výzbroje jednotky LM podniku Geoindustria Praha. Podklady pro článek končily s datem 12.ledna, takže vás v krátkosti seznámíme s dalším vývojem.

Ještě 15.1. prohlásil na mítunku OF Geoindustria bývalý ředitel podniku a bývalý člen obvodního štábu LM na Praze 7 ing. Mühl, že neví, kdo má protokoly o předání zbraní armádě. Vzhledem k tomu vyjádřil o tři dny později zástupce OF Geoindustria v ranním vysílání stanice Československo obavy zaměstnanců, že zbraně podnikových milicionářů nejsou tam, kde by měly být - to jest v bezpečí armádních skladů. Již o hodinu později, v 8.00 hod. je místopředsedou vlády a zároveň předsedou Státní plánovací komise ing.Dlouhým, CSc. ustavena komise, která má celou záležitost přešetřit. Věci se náhle daly do překotného pohybu. Za další hodinu už komise vyšetřuje ing.Žáka, bývalého šéfa jednotky LM v Geoindustrii, a ing.Václava Růžičku, který samopalový kontingent přebíral v listopadu na SPK. Oba uvedli, že zbraně byly přebírány v různém balení (v balících, pytlech, popřípadě zabalené v dekách), nevedly se o nich žádné jednotlivé záznamy a oba muži pouze přebírali celkové soupisky. Zvláštní náhodou byla jediná podrobná kontrola počtu zbraní provedena právě u zásilky z Geoindustrie a Metrostavu: vše souhlasilo. Ing.Žák si před komisí také vzpomněl, že společně s V.Růžičkou byli u toho, když si pro výzbroj do budovy SPK 2.ledna přijelo nákladní auto z vojenského útvaru 4434 v Horních Počáplech. Škoda, že když se ho na stejnou věc ptali zástupci OF, trpěl zrovna přechodnou ztrátou paměti.

V 10.30 hod. osmnáctého ledna tedy komise vysílá jednoho svého člena, aby se v doprovodu ing.Růžičky přesvědčil, zda

zbraně v Počáplech skutečně jsou. Teprve v této fázi jsou k šetření přizváni zástupci OF. Všichni se stěhují na OV KSČ Prahy 7, kde probíhá rutinní kontrola inventurního záznamu oby.štábu LM (nebyl úplný) a evidenčních karet. Ve 14.00 přivezla vyslaná dvojice z Počápel účtovací doklady předávky. Zápisy jsou téměř nečitelné, takže se dají kontrolovat jen celkové počty zbraní a vychází při tom najevo, že VÚ 4434 převzal více zbraní, než bylo na inventurním seznamu štábu LM Prahy 7! Komisi to pohotově vysvětlil pan Růžička: jde prý o chybějící soupis zbraní jednotky LM Výboru lidové kontroly ČSSR. Komise se s tímto ústním vysvětlením spokojila. K závěrečnému setkání a podpisu konečného protokolu se účastníci sešli 19.ledna v 8.00. Zbraně v osobním držení jednotlivých členů LM nebyly předmětem ani marginálního šetření.

Závěrem uvedené historie je třeba položit pár otázek:

Z jakého důvodu tajili funkcionáři LM z Geoindustrie a Státní plánovací komise informace, které jim byly prokazatelně známy?

Proč byli k jednání komise přizváni zástupci Koordináčního centra OF opožděně a aktivisté OF Geoindustria mohli přijít až na konec celého šetření?

Proč byl kontrolou evidence zbraní u VÚ 4434 pověřen právě ing.Růžička, který při předávání kontingentu projevil tak evidentní nezodpovědnost?

Jaké důsledky vyvodí komise z ukázkově nedbalého přebírání zbraní, které předvedli milicionáři na Státní plánovací komisi?

Zamyslí se konečně někdo nad nenormalitou osobní výzbroje bývalých členů LM?

Otázek by jistě bylo víc. A nejenom v Geoindustrii.

(Šn,il)

DOPIS REDAKCI

Vážení,

dnes jsem přijel na návštěvu z USA a vaše interview s E.Kulkou "žid, který si dovolil přežít Osvětim" (IS42) mě nutí, abych se okamžitě ozval.

Jsem samozřejmě rád, že čs.svobodný tisk může konečně před veřejností odhalovat odpudivou tvář státního antisemitismu, jehož je kniha Josefa Šebesty "V zemi zaslíbené" zářným příkladem. Ale rozhovor s E.Kulkou mě v některých pasážích pobouřil. Erich Kulka totiž ožerňuje a uráží čest mého otce, Oty Krause. Tím se z problému, který jistě všichni společně odsuzujeme, dostáváme na osobní rovinu a na té jsem nucen reagovat i já. Činím tak proto, že otec je v současné době mimo Prahu a nemůže se bránit sám.

Nehodlám detailně rozebírat příčiny, které vedly otce k tomu, aby se definitivně rozešel s p.Kulkou už v šedesátých letech. Ale jeden důvod, který tomu předcházela, opominout nemohu. Myslím, že to bylo v roce 1967, kdy propukla aféra ve věci Kulkova plagiátu rukopisu knihy "Útek z tábora smrti" - kdy Kulka začínal jako lektor komise, která posuzovala rukopis knihy p.Štěpánka, a nakonec byl žalován autorem za zcizení materiálu a pasáží z této knihy. Bližší podrobnosti najdete v časopise "Host do domu"(4/67) a "My 67"(únor), které přesvědčivě dokazují, že Kulka nebyl obžalován náhodou. Měl tedy v roce 1968 i jiné důvody k odchodu z ČSSR, než uvádí.

V těchto souvislostech jistě lehce pochopíte náznaky některých problémů charakterového profilu p.Kulky, který se pak těžko mohl po dvaceti letech obracet na otce s přímou žádostí o svědectví ve smyslu podání záruk za jeho charakterové vlastnosti.

Pouze se ozval jeho obhájce. Nebyl jediný, kdo se pokoušel mého otce přimět ke svědectví. Marne se o to totiž pokoušela obžaloba, tedy StB, která vyvíjela tvrdý nátlak, aby se otec k soudu dostavil a svědčil v Kulkův neprospěch. To se nestalo - otec všechna předvolání odmítl a k soudu nepřišel. To je tedy celé jeho provinění, které pana Kulku tak "zdrtilo".

Není třeba dlouze rozvádět metody StB, jak někoho přinutit k jejich záměrům. Stačí, když uvedu, že otcí, kterému bylo skoro osmdesát, bylo po jeho odmítnutí svědecké výpovědi znemožněno vycestovat s tím, že cesta za mnou do USA není ve státním zájmu.

Má tedy nejenom čisté svědomí a čistý štít, ale pan Kulka přesto tak manipuluje interview, že čtenář získává dojem, že se otec u soudu angažoval v jeho neprospěch.

A už vůbec nechávám stranou otázku, jak by mohl otec vyvrátit údajnou Kulkovu spolupráci s Gestapem ve Vsetíně v roce 1939, tedy v době, kdy ho ještě ani neznal. K věci jen dodávám, co znám z vlastní zkušenosti, že pan Kulka často vystupuje na Západě jako autor knih "Továrna na smrt" a "Noc a mlha", systematicky zamlčuje, že je pouze spoluautorem.

Kulkovu nabídku na procházku svědomím mohu za otce klidně přijmout. Jinak Vám gratuluji k nové svobodě, zejména v tisku, ale je nepřijatelné, aby se dělali novináři v neodpovědném duchu, kdy je možné kohokoli z čehokoli bez ověření naklonout.

dr.Michael Kraus, profesor politických věd, Middlebury College, Vermont, USA

TOMU DALA, TOMU MÍŇ

Z několika povolaných úst bylo během posledního měsíce slyšet, že na kultuře se nedá a nebude šetřit. Jaká je praxe?

Národní muzeum v Praze, nejstarší muzejní a vědecký ústav v Čechách, má rok od roku zkracované státní dotace, zejména v období "rekonstrukce" hospodářských mechanismů, tedy v posledních letech, "racionálně" zdůvodňované. Výsledky této státní kulturní politiky znamenají např. v jednom jediném oddělení muzea - oddělení starších českých dějin - toto: zavřené a stále zavřenější Lapidárium v Parku kultury (unikátní sbírka kamenné plastiky 11.-19.stol.), zkrácené archeologické výzkumy, trvale špatný a občas havarijný stav budovy s památkovým F.Palackého, zpomalené dobudování expozic zámku ve Vrchotových Janovicích a prakticky úplně zastavená údržba cenného parku kolem zámku, stále menší výstavní činnost, minimální publikační možnosti, oddalování a selekce objednávek restaurátorských prací všeho druhu, nemožnost mít fotokomoru pro dokumentaci, zastaralé a poruchové psací stroje, neustálé oddalování znovuotevření historické lékárny v Praze v Nerudově ulici...

Mohli bychom takto probírat oddělení za oddělením a sestavit litanii ztrát a poškození. Za největší škodu muzejní (a nejen té) kultury však považuji skutečnost, že kultura a hlavně její mluvčí se ocitli v trvalé defenzivě. Neustále po léta "dokazují" za pomoci argumentů, které bohužel nikým neotřásají a nikoho nedojímají, že kultura je potřebná, i když nevýdělečná, proč není výdělečná, že působí, vychovává, že je národním pokladem atd. atd.

Letos, po převratných změnách přínášejících osvobozující procesy ve všech oblastech lidského života a lidské činnosti, si muzejníci (vědomi si své pozice outsiderů) slibovali, že dotace budou jako loni, že tedy nebudou sice zvýšené, ale že také nebudou zkrácené. Rozpočet byl v současném kontextu pochopitelně schválen pouze na první čtvrtletí - a je nižší než loni. Místy až o 10%.

PAVUČINY V KOUTECH

Přirozenými centry vzniku a aktivity OF se ve větších městech stala v prvních dnech revoluce oblastní divadla. V menších obcích už to bylo složitější. V mnoha městech a vesnicích tuto funkci přejímala (a dodnes mají) místní kulturní zařízení, a to nejen pro specifickou svou poslání, ale často prostě proto, že disponují různými sálky a sálčky. Podle ohlasů na průzkum OF Středočeského krajského kulturního střediska lze ale soudit, že do leckterých koutů by měla revoluce přijít vyzbrojena koštětem. Společenská "mise" kulturních pracovníků totiž často ještě dnes naráží na v celkovém kontextu anachronický odpor reálněsocialistických dinosaurů. Nedá mi, abych neocitoval z jednoho dopisu s podobnou tematikou. Jenom se nemůžu rozhodnout, zda jmenovat odesílatele, abych mu neuškodil.

"Naše kulturní středisko má sídlo na MNV. V naší organizaci založeno OF není, a to z prostého důvodu. Jsme pouze dvě pracovnice (já a vedoucí, a to ještě každá jiného názoru). Já plně souhlasím s požadavky studentů a OF, nemohu pochopit mé spolupracovnice na MNV, že tak hrozivý brutální zákrok dne 17.11. posuzují slovy: 'Ono to tak

Národní muzeum je instituce přímo řízená ministerstvem kultury, jeho rozpočet byl tedy schválen tam. Ministerstvo kultury je vládní úřad tradičně (nejen v těchto dnech) snad nejméně sledovaný sdělovacími prostředky. Vím ze zkušenosti, že právě tento orgán je duchovním otcem i matkou kulturně podezřelých defenzivních argumentů v (ne)prosperu kultury. Nezdá se, že by MK mělo v úmyslu nebo dovedlo toto plačtivé a žebravé postávání kultury v koutě zastavit. Nebude se prý šetřit - a šetřit se. A to v situaci, kdy bývalí aparátčící a "rozpuštění" bezpečáci budou pobírat neztenčené platy ještě půl roku, kdy násilím držíme na vojné tisíce kluků, kteří chtějí jít domů a pracovat.

Ministerstvo kultury bylo také významným partnerem Art-Centra v nechvalně známém projektu výprodeje historických a uměleckých památek firmě Christie's, projektu formálně zastaveného, ale v metamorfované podobě částečně přeneseného do "sféry vlivu" nové Aukční síně v Praze (vydatně reklamované čs.televizí). Člověk by si téměř řekl, že další snížení rozpočtu zřejmě nejen Národního muzea je odvěta za odmítnutý sen devizového zázraku z úvěru výsostných, přeplněných a "ostatně stejně" nedostatečně technicky vybavených depozitářů. Člověk by také nejraději, kdyby to šlo, vyvolal z hrobu českou zemskou šlechtu, která muzeum zakládala, aby pohleděla a (znovu) pomohla. Aby nám, nešlechtným, znovu ukázala, čeho v tomto národě je třeba si hluboce vážít a co pěstovat a co naopak poslat k čertu.

"Národní muzeum s národem" vládo v revoluci na vršku Václavského náměstí (pardon: na dálnici Vítězného února). Tento národ věru nesedí na ministerstvech. Ale jako člena národa by mě zajímalo, jaký je dnes mandát ministerstva kultury a jakými cestami ho chce naplňovat.

-mis-

zlé nebylo. Co v životě dokázali?! Nic!!! A teď nám budou říkat, že to, co jsme udělali, bylo špatně!..." Nechci tady tlumočit všechna nepochopitelná slova, ani nemohu, protože se těchto debat už nemohu účastnit. Jestli chcete charakterizovat postoje ROH, mohu Vám říci jen tolik. Vše tady spí, jako když se nic neděje. Kulturní středisko spadá pod ROH místních národních výborů. Je to již víc jak měsíc a naše organizace nebyla schopna se sejt a nějak se vyjádřit. K 13.12. jsem podala výpověď z pracovního poměru, a to z takového důvodu, že si myslím, že když tady na vesnici řeknu svůj názor, lidé by mne "umlátili" argumenty. Nechci tím říci, že pouze já souhlasím se změnami, které se začaly konečně v naší zemi dít, ale lidé se prostě bojí. Na druhé straně je spousta lidí, kteří nemají vůbec žádné informace o současném dění, a nejmutnější je to, že asi ani nechtějí nic vědět."

Koukám na ty řádky a chce se mi zaklít. To se vážně občané obce Žleby na Kutnohorsku za Ivu Šírokovou nepostaví?

A je to venku.

L. Jaki

HISTORIE JEDNÉ ČESKÉ RODINY

Když plukovník Josef Mašín po měsících nelidského mučení, kdy se z něj gestapáci marně snažili něco dostat, klesl 30. června 1942 na kobyliské sítělnici pod salvou fašistické popravčí čety s výkřikem - Ať žije Československá republika! - bylo jeho synům Ctíradovi a Josefovi 11 a 9 let. V době Mašínova ilegálního působení byla rodina (matka Marie Mašínová, manželka Zdena Mašínová, děti Ctírad, Josef a nejmenší Zdenička plus služebná Marie Neubauerová) německými úřady přinucena se vystěhovat z Prahy. Rodina našla útočiště v domku na okraji Poděbrad. Na podzim roku 1940 Mašín tajně v noci navštěvuje rodinu. Mluví se ženou a se starším synem Ctíradem, kterému klade na srdce, aby chránil své mladší sourozence a vždy miloval svou vlast. Tu noc ho rodina vidí naposled. Začátkem roku 1941 umírá těžce nemocná Marie Mašínová. Po vyrazení bytu v ulici Pod Terebkou v Nuslích v květnu 1941, odkud plk. Mašín se štáb. kpt. Morávkem a telegrafistou Peltánem vysílají zprávy do Londýna, je Mašín při přestřelce zatčen - jeho dvěma druhům se podaří uprchnout oknem, když ze třetího patra sjedou po ocelovém lanku. Morávek si při tom utrhne prst.

Zdena Mašínová je v Poděbradech vyslýchána a i s dětmi sledována. Od gestapa přichází zpráva, že byl plk. Mašín jako velezrádce zastřelen. Nikdo z rodiny však tomu nevěří. Zdena Mašínová je sama v lednu 1942 zatčena. Z vězení na Karlově náměstí je převezena na Pankrác a pak do Malé pevnosti v Terezíně, kde se dožije konce války.

5. ledna 1942, v den zatčení Zdeny Mašínové v Poděbradech, přikázali gestapáci služebné Marii Neubauerové, aby děti přichystala k transportu - budou odvezeny do Německa a předány německým rodinám k převýchově. Marie Neubauerová dává okamžitě zprávu matce Zdeny Mašínové - Emmě Novákové do Olomouce. Ta okamžitě přijíždí. Odvažuje se návštěvy na gestapu, kde jako žena z polovice německého původu se zaručuje za německou výchovu svých tří vnoučat a děti jsou jí kupodivu svěřeny.

Od počátku roku 1942 až do konce války se o děti tedy stará babička Emma, které je 64 let. Nedostává se jí peněz, ale přesto se jí daří uživit rodinu z nájemného z domu v Olomouci. Kluci každý den vozí svou nemocnou sestřičku do školy a starší bratr Ctírad ji pak vynáší do třídy. Babička dbá přání plk. Mašína ještě z doby jeho ilegality, aby se zvláště kluci učili rusky a anglicky. Ruštinu je učí bývalý důstojník, legionář Vogt, angličtinu paní Friedmannová, česká Židovka, která s manželem byla patrně v roce 1943 zafazena do transportu a již se nikdy nevrátila. Návštěvy obou učitelů se konají tajně, vždyť paní Emma se na gestapu zaručila za německou výchovu dětí. Němci také čas od času chodí do poděbradské vily na kontrolu. Sokolka Emma vede hochy i k tělesné zdatnosti. V hale vily zavěsí kruhy a ve svých 65 letech na nich předvádí hochům rozličné cviky. Dokáže si dokonce navléci i boxerské rukavice a zápasit s hochy tímto sportem.

Poděbradským nádražím, k němuž mají ze zahrady blízko, projíždějí vlaky se zajatými sovětskými vojáky. Mladší bratr Josef, který nosí k vlakům chléb, se s jedním z nich dohoví a napomůže mu k útěku. Jednou v létě roku 1943 přivede Josef za tmy domů hned dva sovětské uprchlíky. Jsou vyhublí a zbědovaní, jeden z nich má horečku. Babička rozhodne, že zůstanou ve vile. Ve dne pobývají v kuchyni, jejíž zastřená okna vedou do polí, na noc chodí spát do úkrytu hlubokého světlíku - návštěvy gestapa přicházejí

právě v noci. Později paní Emma prostřednictvím bývalého důstojníka Vaňka domluví sovětským vojákům spojení s partyzány.

O děti ani zeťovi není žádných zpráv, tím méně o synu paní Emmy - Ctíborovi Novákovi (jeho prostřednictvím zřejmě Mašín v první polovině roku 1939 připravoval bombové atentáty v Berlíně; později byl Ctíbor Novák za přestřelky zatčen na jugoslávských hranicích a v Německu odsouzen na doživotí). Tak se paní Emma v nejistotě a se třemi dětmi na krku dočká konce války. Zdena Mašínová se z Terezína vrací se zpožděním, protože koncem války prodělá v Terezíně skvmitý tyfus a musí být nějakou dobu v karanténě. Domů přijíždí s následky, které v nastávajících letech zaviní sérii těžkých operací v dutině břišní. Po návratu podléhá Zdena Mašínová rozličným pověstem kolujícím v rodinách popravených nebo umučených v koncentračních táborech, že toho či onoho někdo kdesi viděl - dlouho se jí nechce věřit, že její manžel plk. Josef Mašín byl popraven.

Válka je u konce a země nezadržitelně spěje k nové tragédii. Proslýchá se, že "tři králové" (Balabán, Mašín, Morávek) ukryli za války archiv se jmény a činnostmi kolaborantů. S tím souvisí první zájem StB o paní Mašínovou. V té době pomáhá Zdena Mašínová zakládat akční výbory Národní fronty, do které sama vstupuje za organizaci politických vězňů, která se záhy přejmenovává na Svaz bojovníků za svobodu a později na Svaz protifašistických bojovníků. Na výzvu jeho vedení vstupuje do KSČ. Její postoj se však mění po zatčení dr. Milady Horákové na jaře roku 1949 - její dobré přítelkyně z dob okupace za společného věznění na Pankráci, kde ji, surově zmučenou, ošetřovala. Tragédie národa se začíná dovršovat v oblundných procesech. Primitivně ohlupený národ posílá plné koše peticí soudcům, v kterých žádá nejvyšší tresty pro velezrádce a imperialistické špióny. Zdena Mašínová sbírá podpisy pro protest proti procesu s Miladou Horákovou a dalšími (z té doby je zachován snímek jí a několika dalších osob před předáním písemného protestu s vlastnoručně poznámkou paní Zdeny - protestní akce jaro 1949). Po odmítnutí protestu vystupuje z KSČ a následně je zbavena účasti v akčním výboru NF. Starší syn Ctírad se hlásí, jak bylo starým snem jeho i bratra Josefa zřejmě z úcty a lásky k otci, na vojenskou akademii. Nyní přijat. Důvod - buržoazní původ. Ulice Pod Terebkou v Nuslích, kde byl plukovník Mašín zatčen, po roce 45 přejmenovaná na Mašínovu, dostává nové jméno - Čiklova. Jedni z nejstatečnějších lidí našeho odboje, důstojníci Československé armády, kteří celé tři roky dokázali v Praze mezi stovkami špiclů a denunciantů aktivně vzdorovat obrovské přesile, kteří obstarávali pro zahraničí nedocenitelné informace a do jednoho položili za vlast život, jako by nikdy neexistovali. Hrdinou se stává Julius Fučík...

Ctíbor a Josef Mašínovi se rozhodli, vedení příkladem svého otce, jednat. Organizují skupinu, která má připravit půdu pro všelidové ozbrojené povstání proti komunistické diktatuře. Opatřují si zbraně a podnikají diverzní akce. Otrávený a zčásti zastrášený národ však mlčí. Pro bratry to musí být neuvěřitelné zklamání. Rozhodnou se odejít na Západ. Toto rozhodnutí však neznamená útek - venku chtějí prodělat profesionální vojenský výcvik a bojovat za svobodné Československo. Bezpečnost je jim však už na stopě a kruh kolem nich se stahuje. V říjnu 1953 se jim však podaří přejít hranice u Annabergu za Chomutovem. Přes NDR se chtějí dostat do západního sektoru Berlína - přímo přejít hranice

na západ už je prakticky nemožné. Je jich pět - Ctirad a Josef Mašíňovi, Janota, Paumer a věkem všechny převyšující Švejda (statik z Lošetína, odkud pochází i starobylý rod Mašíňů, je mu přes 30 let a už za války byl za odbojovou činnost vězněn).

Přejdou hranici na poslední chvíli a s sebou nemají skoro žádné věci. V NDR na ně vypuká velký hon. Kromě policie se akce na jejich dopadení zúčastní i sovětská armáda. Po Německu jsou vylepeny zatykače s jejich fotografiemi. Jsou několikrát obklíčeni, ale vždy se jim podaří prostřílet. Při jedné dramatické události se ziráci Janota. Ten je za dva dny nato zatčen a později v Československu popraven. Do spárů komunistické policie se dostává i Švejda, který je těžce raněn a nemůže dál. Cesta přes NDR trvá skupině celý měsíc a jako zázrakem se nakonec podaří bratrům i s raněným Paumerem dostat se do Západního Berlína. Šéf německé policie i ministr vnitra jsou zbaveni své funkce. Bratři okamžitě vstupují do americké armády. Časem, když ideály hlavně pod vývojem událostí v Československu pohasnou, z armády vystoupí a začnou se věnovat obchodu. V současné době žijí v Americe. Komunisté o nich po léta píší jako o nejhorších vlastizrádcích a teroristech. Pro mě to jsou však, stejně jako jejich otec, vlastenci, kteří v dobách nejtěžších jen útrpně nepřihlíželi, ale otevřeně, připravující povstání, vystoupili proti komunistickému teroru.

Zdena Mašíňová byla ihned po odchodu svých synů uvězněna, i když s činností svých synů neměla nic společného. Nemocná strávila tři roky ve vazbě, přičemž prvních 13 měsíců byla v Ruzyni v samovazbě, kde byla jen holá betonová podlaha, bez jakékoli

lékařské péče - zavřeli ji se zhoubným onemocněním trávicího ústrojí pravděpodobně vyvolaným mnohaletým vězněním a špatnou stravou nacistického žaláře. Bez jakýchkoli důkazů byla odsouzena k trestu smrti, který byl pak změněn na 25 let. Když se její zdravotní stav zhoršil, byla z ženského lágru v Pardubicích převezena na Pankrác, kde 12. června roku 1956 zemřela. Co si asi tato vzácná žena, umírající v komunistickém kriminále, musela myslet! Jaká neuvěřitelná podlost a zbabělá špína vyplula na povrch v tomto národě po mnohaletém boji za svobodu. Paní Zdena Mašíňová byla pohřbena v hromadném hrobě na ústředním dáblickém hřbitově spolu s jinými nevinnými oběťmi Gottwaldova režimu.

Z celé rodiny (mimo Ctirada a Josefa) zbyla jen babička s malou Zdenou. Její zeť plk. Mašíň položil život za svobodu, ve které ji popravili syna a dceru utrápili ve vězení, vnuci museli sáhnout po zbraních a odejít za hranice s označením vlastizrádců. Komunisté ji znárodnili dva činžovní domy, které měla v Olomouci, a paní Emma se ocitla bez prostředků. Protože nikdy nebyla zaměstnancem, neměla nárok na starobní důchod. V 75 letech se přihlásila do práce - v lázních Jeseníku ji vzali jako pomocnici do kuchyně na mytí nádobí. Později, když poznali její pracovitost a spolehlivost, stala se pokojskou. Paní Emma zemřela v roce 1977. Bylo jí 99 let. Její vnučka Zdena Mašíňová, která žije v Československu, ji nechala pohřbit poblíž své matky na hřbitově v Dáblicích.

Petr Placák

ÚNIK Z TOTÁLNÍ KATASTROFY

(rozhovor se spisovatelem Tomaszem Jastrunem)

To málo českých čtenářů, které tě zná, se setkalo s tvými texty v samizdatové Revolver revue. Na přeložených pasážích Vnitřního deníku nás zaujala především kritická ostrost a ironický pesimismus, stejně jako vysoká literární kvalita. Tím bychom možná mohli začít...

Své texty jsem začal psát za stanného práva. Publikoval jsem je v podzemním časopisu, který jsem sám založil a řídil. Jmenoval se *Wzwanie*.

Těsně před koncem válečného stavu nabralo tohle psaní podobu pravidelných... řekněme fejetonů. Měly v neposlední řadě i psychologickou funkci pro mě samého - fakt, že můžu svobodně popisovat okolní realitu, způsobil, že ta realita najednou nebyla až tak tíživá. Tohle je, myslím, ta velká šance, kterou má každý spisovatel a ne jenom spisovatel: zpracováním svého neštěstí v literaturu dosahuje toho, že ono neštěstí přestává být tak vážné, tak bolestné. Tady bych chtěl upozornit, že mou doménou není próza, ale poezie. Za stanného práva jsem vydal sbírku veršů "Na křižovatce Asie a Evropy", kde jsem zkoušel popsat naše pocity a zážitky. Dnes se na ty básně nedívám moc spokojeně, jsou trochu moc mučednické, ale lidem se tehdy hrozně líbily, mám dojem, že takové díkce bylo tenkrát potřeba. Nicméně pár kousků vydrželo zkoušku časem a nezestálo.

Přes relativní úspěch sbírky jsem měl pocit, že to, co dělám, není přesně ono. To už je zřejmě úděl básníků, že si pořád připadají nějak mimo, že psaní básní nestačí. Poezie nemá vhodné prostředky k popisu politické reality. K popisu téhle špíny naší existence. Respektive ne, že by neměla, ale je velmi těžké je najít a pracovat s nimi. Proto jsem se snažil o nějakou náhradu: začal jsem dělat melánž fejetonu, eseje, a reportáže - Vnitřní deník.

Na začátku jsem byl šleňně kritický ke garnituře, která zavedla stanné právo. Ale potom, když se pomalu měnila situace, jsem začal kritizovat i opozici. No a dnes opozice do jisté míry převzala vládu, uzavřela určitou smlouvu s mocí, smlouvu velmi riskantní, nutno říci. Platíme za to dost vysokou cenu. Protože nejde mít románek s ďáblem a nenakazit se přitom nějakým svinstvem. To jsou opravdu nebezpečné plotky. A já o tom píšu.

Neptíjmně je, že v těch mocenských kruzích se dnes pohybuje i spousta mých kolegů, takže tím pádem píšu i o nich. To není jednoduchá věc, psát o svých současníkch, zvláště když vidíš věci ostře. Všichni se hned urazí. Výsledkem je, že mám dnes spoustu nepřátel. To mě samozřejmě mrzí, protože jako většina lidí jsem radši oblíbený než nenáviděný, ale na druhou stranu považuju za povinnost spisovatele popisovat skutečnost tak, jak ji vidí.

A ty ji dnes vidíš jak?

Vejít na orbity moci je hodně nebezpečná záležitost, nejenom u nás, v nenormálních podmínkách, ale všude. Ovšem v zemi, kde nefungují politické mechanismy - což je právě např. Polsko - je tahle záležitost nebezpečná dvojnásob. Proč? Prostě proto, že se všechny problémy řeší za zády společnosti. V Polsku podle mého názoru probíhá pokus zavést nedemokratickými metodami demokracii. Nejenom v Polsku, ostatně: ve všech zemích, které teď zrychleně přecházejí z totalitního do demokratického systému. A jelikož pro tuhle změnu nejsou k dispozici demokratické prostředky, používají se prostředky nedemokratické, že ano. Riziko je v tom, že za pomoci těchto prostředků se velmi lehce udělá pouhá kopie toho stavu, ze kterého chtějí všichni uniknout. Já věřím, že se nám to přece jen nějak podaří, ale nebude to jednoduché a drazé za to zaplatíme.

Mohl bys to trochu upřesnit? Jsou už nějaké viditelné důsledky polského románu s ďáblem a nakazili se nějak lidé, kteří se na něm bezprostředně podíleli?

Za prvé musím říci, že tak či onak jsme nakaženi všichni, kteří jsme v tomto systému museli žít. Léčba takové virózy není otázkou několika let, to bohužel zabere mnohem více času. Můžeme říci, že i když systém sám o sobě končí, dál přitom trvá v našich mozcích. To platí jak pro Polsko, tak třeba pro Československo. Ten systém nás možná i přežije, vtělený do nepostizitelných reakcí a zvyků.

Druhá věc je potom sféra politiky, to znamená ona smlouva, kterou jsme u nás uzavřeli a nazvali ji smlouvou kulatého stolu. Měla své nesporné výhody a rozhodně bych tady nechtěl vystupovat jako její zarytý protivník. Hodnocení není nakonec můj byznys: já naštěstí nejsem politik, jenom všímavý pozorovatel. Faktem každopádně zůstává, že díky oné smlouvě máme dnes za prezidenta Jaruzelského, jehož většina Poláků považuje za symbol zla. Možná to není správné, ale lidi ho tak vidí. On zavedl před devíti lety stanné právo a důsledky tohoto činu jsou opravdu neobyčejně závažné. Mám dokonce pocit, že jenom málokdo si uvědomuje jak závažné. Tehdy se stalo něco strašného.

Vznik Solidarity v létě 1980, to byl prostě zázrak. Já byl u toho, přímo v gdaňské loděnici, a zdálo se mi, že jsem jedním z účastníků shakespearovského dramatu. To se nedá popsat, to byl prostě zázrak. Metafyzická událost. A tenhle pocit měli všichni. Všichni ti dělníci, kteří sem přijeli z celého Polska. Pozor - to se odehrávalo jinak než tady u vás nebo teď znova u nás. To byla skutečná revoluce! Země hořela, od Gdaňska ten oheň zasahoval další a další regiony až po Slezsko. A my jsme stáli ve velké hale loděnice, kde se sbíhaly veškeré zprávy, a hodinu po hodině jsme se dovídali, jak požár spaluje postupně celé Polsko. Pak někdo přiběhl, že stojí Slezsko, a všem bylo jasné, že to je poslední hřebík do rakve komunismu, že jsme vyhráli. No, stručně řečeno, připomínalo to pohádku, zázrak. A tomu zázraku Jaruzelský o šestnáct měsíců později zakroutil krkem. To je tak těžká rána společenské psychice, že se skoro nedá přežít. A já myslím, že tehdy se v našem kolektivním organismu cosi zlomilo. Upadli jsme do hromadné deprese a to, co se stalo před několika měsíci nebo co se děje teď, nás ani v nejmenším z té deprese nevyvádí. Žijeme v jakési vychytralé apatii. Ne že by lidé nebyli aktivní, ale vyběhají se v čistě privátních zájmech. Zdá se mi, že jsme 13. prosince 1981 ztratili důvěru v budoucnost. A bez téhle důvěry se žije velmi těžko.

Odtud tedy Jaruzelský jako symbol zla...

No právě, vždyť to je člověk, který k tomu dal příkaz. Samozřejmě, dnes se vedou diskuse, jestli se stannému právu dalo vyhnout, jestli by sem vlítli Rusové... To je ta známá teorie menšího zla, známe ji všichni. A tenhle Jaruzelský je dnes prezidentem a generál Kiszczak ministrem vnitra...

Nicméně vraťme se ke kulatému stolu. Bylo to jednání, které zřejmě zabránilo velmi bouřlivým událostem: zbídačelý národ hrozil, že sám vezme vládu do svých rukou. To není nejlepší způsob řešení problémů - když se hladovějící dají do revoluce, nemám pravdu? Ale na druhé straně ten fakt, že národ nedostal absolutně žádnou satisfakci za válečný stav, ani symbolickou, - to je fatální. Zosobnění stanného práva je dál u moci. Vy máte v čele Havla a my Jaruzelského... Ale to není všechno. Díky nulové satisfakci lidé nemají pocit vítězství. Ke změně došlo spíš vyháněním staré moci než naší vůlí. To strašně podvazuje schopnost vykřesat ze sebe energii, sebedůvěru a sílu. Naším hlavním problémem je dnes nedostatek společenské energie, Polsko už prostě žádnou nemá. Všude jen apatie a deprese. A velká nejistota ohledně budoucnosti.

Tohle je ta vysoká cena, kterou platíme za novou smlouvu. Já si moc nepotrpím na řeči typu "co by bylo, kdyby nebylo", nevím, jak by se dál vyvíjela situace bez kulatého stolu, ale když se dnes podívám na ostatní tzv. socialistické země, tak si přeju, aby "stůl" tenkrát nebyl. Ovšem, kdo to v březnu mohl tušit, co všechno se během pár měsíců stane v SSSR, v Německu, tady u vás...

Dnes se zdá, že jsme v radikálnosti společenských přeměn před vámi. Nicméně proto, že politické mechanismy zatím nefungují ani u nás, nedá se vyloučit, že na cestě za vysněným ideálem demokracie sahne naše nová politická elita k těm osvědčeným nedemokratickým metodám, o kterých jsi mluvil. Takže jakési kopírování "polské cesty"...

Mám dojem, že máte před námi dost velké výhody. Říkám "mám dojem", protože Československo skoro neznám a všechno беру podle rychlých pozorování a intuice. Vlastně - neznám... Znáám českou literaturu, která nás dává se říci v minulých letech živila. Mít na svém edičním plánu něco českého bylo snem každého polského vydavatele - v samizdatu i v oficiálním oběhu. Všechny literární časopisy se držely nad vodou českými texty. Ale z vlastní zkušenosti tuhle zem neznám, jsem tady poprvé. Přesto jsou některé věci zcela jasné.

Vaši první výhodou je, že se můžete učit z našich chyb. Politických, ale i ekonomických chyb. Protože ten dlouhý skok ze socialismu do kapitalismu, ke kterému jsme se právě odrazili, se buďto ukáže vhodný k následování, nebo ne. Vůbec ještě není jisté, že doskočíme. Dál: vaše ekonomická situace je bezesporu daleko lepší než naše, to je vidět pouhým okem. Není to jen níž devastované hospodářství, ale i určité tradice: zachovaly se tady zbytky pracovitosti, zůstal aspoň minimální vztah k práci. To je velmi důležité. Polsko je komunismem dokonale zpuštěno po všech stránkách, kdežto vy jste tu nemoc přestáli jako by s menšími následky. Samozřejmě že sondy tohoto typu jsou pochybené, to se dá těžko změřit, ale já prostě popisuju, jak se mi to jeví. Každopádně se mi zdá, že naděje do budoucna tady ještě docela nezhasly, že jste si uchovali jakousi odrůdu víry v sebe a jistou dávku optimismu.

Mluvíš o riziku aktivní politiky a účasti na moci, ale sám sebe označuješ za "pozorovatele". Lidi, které kritizuješ, můžou přece říct: no jo, vám se to lehce řekne, ale tak to pojďte dělat! Co ty na to?

Já s nimi naprosto souhlasím, já přece vím, že situace je strašně složitá! A nejjednodušší je kritizovat. To je nejjednodušší, sedět na zadku a říkat: no jo, zase vám to nevyšlo, hoši, co vy tam nahofe děláte, je to čím dál horší... Tohle se dnes v Polsku všeobecně praktikuje. No ale co mám dělat. Nejsem odborník na politiku, nevyznám se v ekonomii, neumím počítat a jediné, co jakž takž dokážu, je psaní. Takže píšu. A píšu s vědomím, že nejsnazší ze všeho je teď u nás kritika. Protože situace je tak složitá, že často jako by nebylo východiska: ať uděláš, co uděláš, vždycky je to chyba. Ale přesto se mi zdá, že tohle všechno nás nevyvazuje z povinnosti kritického pohledu. Samozřejmě chápu Michníka a další když vyčítají těm, kteří dění sledují zpovzdálí, že neumí nic než si stěžovat, kritizovat. Dědictví po komunistech je děsivé, s hospodářskou krizí se pojí další nepřijemnosti: psychický rozklad, krize vztahů mezi lidmi a tak dál. Navíc ten rozšířený pesimismus, který v zemi vládne, funguje nakonec jako sebevražedně přitažlivý magnet. To dobře znají psychologové: když si někdo pořád říká, že něco nedokáže, nakonec to opravdu nedokáže. Pořád se nám nedáří přivolat atmosféru z dob prvního vtělení Solidarity. Tehdy to viselo ve vzduchu: víra, aktivita lidí... to se nedá srovnat. To, co se děje dnes, to je především konec Solidarity. Jako idea, jako symbol bude asi dál pokračovat, ale coby hnutí,

společenská síla končí. Nedávno se Walesa potkal s Rakowským, chlápem, který na něj ještě před časem vyléval kýbly sraček. A měli spolu velmi něžný rozhovor - běžel dokonce v televizi. Kdo chce, může tomu říkat konec jedné éry. Konec Solidarity...

Není to i tím, jak mi nedávno řekl v rozhovoru Jarek Broda, tvůj krajan, že opozičním vůdcům, kteří se dostanou k moci, začne v určitém okamžiku vadit široké lidové hnutí, které je k té moci vytlačilo?

To přirozeně vyplývá ze situace. Dnes už Solidarity není protivník moci, protože se na ní bezprostředně podílí. A ukázalo se, že toto hnutí v nových podmínkách nejen není schopno plnit své úkoly, ale jaksi i překáží. Při současném tahu k tržnímu hospodářství, při současných ekonomických změnách by Solidarity vlastně neměla dělat nic jiného, než volat do stávek. Bránit své dělníky. Přece to, co se dnes děje, je naprosto proti zájmům pracujících! Připravuje se totiž tvrdý řez do společenské tkáně. Lidem budou sebrány velké peníze, nastane bída a vzniknou velké skupiny nezaměstnaných, které potřebujeme, aby práce získala svou hodnotu. A co za téhle situace mají říkat odbory? Odpověď je ta, že Zbyszek Bujak dobrovolně rezignoval z místa šéfa regionu Mazowsze a místo něj tam nastoupil můj kolega, polonista Michal Boni. To je dnes všeobecný trend: hnutí ovládli intelektuálové.

Co se týče politických stran, které vznikají, jsou zatím příliš malé, zakrnělé. Trochu připomínají archeologii, tím svým ohlíváním předválečných hesel a idejí. Snad proto vznikl velmi nebezpečný plán - vytvořit ze Solidarity jakousi direktivní cestou shora dvě politické strany: jednu umírněně levicovou a druhou umírněně pravicovou. Stranický dualismus existuje v mnoha zemích světa a osvědčil se, ale problém je, že tam se tvořil přirozenou cestou, zatímco my jsme si ho vymysleli u stolu. Naši opoziční vůdci se totiž bojí, že by se v dnešní katastrofické situaci mohly dostat do popředí extrémistická seskupení - nacionalistická, revindikační, atd. A aby se tomu zabránilo, přemýšlí se o možnosti vytvořit společenskou reprezentaci shora. Uvedený projekt by měl spolknout celou škálu politického rozpětí, takže například umírněná levice ze Solidarity by se ocitla v jednom spolku s umírněnou částí PSDS.

To je sice všechno hezké, ale má to jednu nebezpečnou vadu. Zlikviduje to možnost autentického politického života. Tedy: zlikviduje, pokud se podaří to celé vůbec realizovat. Spojujícím elementem těch dvou stran by měl být Lech Walesa, zřejmě jako prezident. Kdo mě zná, ví, že o Walesovi píšu velmi kriticky. Uznávám, že ho v současné době potřebujeme, ale to, že ho

potřebujeme, beru jako symptom naší choroby. Ten člověk má obrovskou politickou intuici, to je bez diskuse, ale kromě toho má taky obrovská omezení. Především je obětí touhy po moci. To je vidět z jeho despotických manýrů, ze sebeoslavování, z toho, jak se chová ke svým politickým protivníkům... Protože vím, co z lidí dělá moc, bojím se o Havla na prezidentském stolci. Je mi líto jeho spisovatelského talentu a vůbec... On sice říká, že to je provizorium na rok, ale to se říká vždycky. Pak se ukáže, že buďto člověk nemůže nebo nechce odejít. Samozřejmě tento strach je motivovaný jinými důvody než v případě Walesy. Lech není člověk, který by se na tohle místo hodil, není na to připraven. Ve své dosavadní funkci je v pořádku - muž v pozadí, který koriguje různé střety a problémy, občas velmi zručně. Ale jako hlava státu, to ne, prosím vás...

Říkal jsi, že jste ve vzduchu mezi socialismem a kapitalismem a nikdo neví, jak tenhle experiment dopadne. Ty sám vidíš doskočiště jak?

Jo, odrazili jsme se ke skoku ze socialismu do kapitalismu. Musíme ze všeho nejdřív vyléčit nemocné hospodářství, zastavit šílenou inflaci, ale nikdo neví, jestli společenský organismus unese tak brutální léky, které jsme mu předepsali. A nikdo taky neví, co se stane, jestli léky nezaberou. Pokud znovu začne narůstat inflace, kdy ceny rostou ve skocích a lidé žijí ve skutečné bídě, čeká nás pouze jediné: pravicová diktatura. V tom se shodují všichni, bez ohledu na politické přesvědčení. Při totálním neúspěchu reformy by zřejmě nebylo jiného východiska, než vláda armády. Ekonomická katastrofa by totiž dosáhla takových rozměrů, že by nebyla jiná šance jak udržet Polsko pod kontrolou, než vojenská síla a státní teror.

Ale já nejsem zase až takový pesimista, jak tady předvádím. Mám dojem, že v Polsku se věci vždycky vyvíjely jinak, než jak se předpokládalo. Nikdo nečekal vznik Solidarity, nikdo nečekal, že a jak zanikne a nikdo nečekal, že po osmi letech vstane z mrtvých. A tahle nepředpověditelnost je zřídlem naděje, že když to dnes vidíme všechno tak temně a máme tolik obav, v budoucnosti to bude jinak a lépe.

Tomasz Jastrun (publikující své prozaické texty pod pseudonymem Witold Charlamp) je v současné době členem redakčního týmu časopisu RES PUBLICA. Žije ve Varšavě a do Československa přijel na krátký odborný seminář.

(ptal se il)

PROSÍM, OMLUVTE CHYBY V MINULÝCH ČÍSLECH SERVISU:

IS č.40, článek "Co vy na to, pane ministře". Občanské fórum, které odeslalo citovaný dopis, nebylo Požárního útvaru hl.m.Prahy, ale Projektového ústavu hl.m.Prahy. Záměna vznikla stejným zněním zkratky podniku, který nikde uvnitř nebyl blíže specifikován.

IS č.41, rozhovor s Otou Rambouskem "Cizincem v rodném městě". Bachař, proti němuž O.R.vystupoval v televizi se nejmenoval Šimečka, ale Smrčka, stejně jako v článku zmiňovaný generál Kutlvašr není Jan, ale Karel. (red.)

**nezávislé
tiskové
středisko
N . T . S**

(Informační servis, tiskne Typografie, vydává NEZÁVISLÉ TISKOVÉ STŘEDISKO: Michal Blažek, Jan Brabec, Marie Divišová, Jan Hrabina, Ivan Lamper, Zbyněk Petráček, Jan Rumi, Ondřej Ryčl, Jan Slovák, Jaroslav Spurný, Milena Sršňová, Miroslav Šimáček, Petruška Šustrová, Jáchym Topol, Martin Weiss, Josef Zajíček.

Středisko vzniklo 18.11.sloužením redakcí REVOLVER REVUE a SPORTU. Během dvou dnů se k němu přidalo množství dobrovolných spolupracovníků, které z technických důvodů nelze jmenovat všechny, avšak bez nich by naše práce nebyla realizovatelná. Děkuje všem, kteří se naší práce účastní a podporují ji.

Uveřejněné dopisy nevyjadřují nutně stanovisko redakce.

Adresa: BOLZANOVA 7, PRAHA 1, tel.22 19 60 nebo 22 17 26, fax: 222 304)

Uzávěrka č.44: 23.1., 21.00 hod.